

BORA
ABDO

Hayâlî'nin
Tasadüfleri

Hayâlî'nin Tesadüfleri
İletişim Yayınları'ndan

gazete duvar

kitaP.

SAYI: 97 YIL: 2

Ezra Pound'un
Kantolar'ı

4

İyi bir şair kaç insanın hayatına bedeldir?

11

Yaşlı Ez'i hiç unutmadık!

Altay Öktem

17

Murad: Pound'un imgeciliği bir panzehir

Soner Sert

25

Ezra Pound: İmgeci biçem, odak ve spiral öncelikli biçim şairi

Enver Topaloğlu

33

Kantolar: Tarihin şiirli belgesi

Emek Erez

Sayı: 97 | Şubat 2020

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Katkıda BulunanlarOkan Çil, Altay Öktem, Soner Sert,
Enver Topaloğlu, Emek Erez**Yönetim Yeri:**

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Bu sayımızda dünyanın en tartışmalı isimlerinden Ezra Pound'u kapağımıza taşıdık. İtalya tarihine kanlı harflerle geçen faşist diktatör Mussolini'ye dizdiği methiyelerle, döneminde birçok insan tarafından ağır bir şekilde eleştirilen ve Mussolini'nin yıkılmasının ardından İtalya'ya dönüşünde verdiği faşist selamla çok kimse tarafından şairliği de sorgulanan Pound'un en önemli eseri sayılabilecek olan Kantolar Efe Murad tarafından Türkçeye çevrildi. Soner Sert, şair ve çevirmen Murad ile çeviri sürecini ve Pound'un Türkçe şiirdeki yerini konuştu.

Tartışmalı bir isim demiştik Ezra Pound için... Pound gerek şiire bakışındaki yenilik arayışı gerekse kelimelerle kurduğu ilişkiyle modern şiirin önemli isimlerinden oldu. Peki şiirin büyüyle bunca hemhal olmuş bir şairi faşizmin bataklığına iten koşullar neydi? N'oldu da ateşli bir Mussolini taraftarı hâline gelip dünyayı dinamitlemeye kalkıştı? Okan Çil yazdı.

Eğer Ezra Pound faşist değil de ilerici bir sanatçı olsaydı, bu denli tartışma yaratacak mıydı? Örneğin, Kantolar'ın dünya şiirinin en özgün klasiklerinden biri olduğuna şüphe yok; ancak, bu epik dört dörtlük bir faşistin kaleminden çıkmamış olsaydı, bizi bu denli şaşırtacak, hatta sarsacak mıydı? Kantolar'a verdiğimiz önem, biraz da ters köşeye yatırılmamızdan, şaşkınlık içine düşmemizden mi kaynaklanıyor? Altay Öktem tüm bu soruların etrafından 'yaşlı Ez'in şiirini ele aldı.

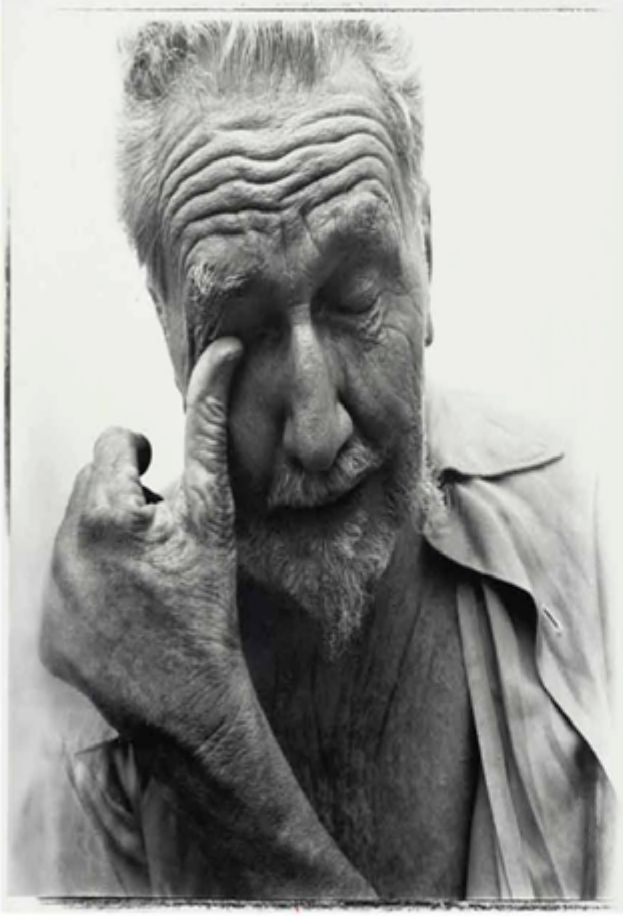
Ezra Pound, şiirde imgeyi temel birim gören ve bunu savunan, uygulayan, yerleştiren, yayan şiir anlayışıyla gösterir modern şairlerle arasındaki farkı. İmgeyi, bir zaman birimi içerisinde sunulan düşünsel ve duygusal karışım olarak görür. Ona göre çağın şiiri, dramatik, doğrudan, yalın ve coşku seline kapılmadan yazılmalıdır. Enver Topaloğlu'nun kaleminden...

Kantolar'ı okumaya nereden başlamalı? Emek Erez bu temel soru etrafında Kantolar'ı ele aldı.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

İyi bir şair kaç insanın hayatına bedeldir?

Ezra Pound sadece kendi kuşağının değil, günümüzün de önemli şairlerinin başında gelir. Gerek şiire bakışındaki yenilik arayışı gerekse kelimelerle kurduğu ilişki bunun en önemli göstergelerindedir. Peki şiirin büyüyle bunca hemhal olmuş bir şairi faşizmin bataklığına iten koşullar neydi? N'oldu da ateşli bir Mussolini taraftarı hâline gelip dünyayı dinamitlemeye kalkıştı?

Okan Çil

“

Kendi estetiğini bulma süreci içindeyken Indiana Crawfordsville Wabash Koleji'nde akademisyenlik yapmaya başladı. Ayrıntıları bilinmemekle beraber, odasında genç bir aktristi misafir ettiğinin duyulması üzerine kolejden uzaklaştırıldı. Bu, Pound için geri dönülmez bir sürecin başlangıcı oldu.

Tarih 30 Ekim 1885'ti. ABD'nin Idaho eyaletindeki Hailey'de doğan Ezra Pound, ailenin tek çocuğuydu. Babası Homer darphanede çalışıyordu, annesi Isabel'se kibar ve soğuk bir kadındı. İlk öğrencilik yıllarını başarılı ve şımartılmış şekilde geçiren Pound, içinde bulunduğu koşulların bir getirisi olarak erken yaşta olgunlaşmaya başladı. Daha sonradan bugünler için “Otuz yaşıma geldiğimde şiir hakkında yaşayan herhangi bir insandan daha fazla şey bilmek istediğime karar vermiştim,” diyerek bahsedecekti.

1901'de New York Clinton'daki Hamilton College'e kaydını yaptırdığında Anglosakson ve Romen dili, Orta Çağ tarihi üzerine okumalar yapmaya başladı. Oldukça hırslı bir öğrenciydi ama edebiyat üzerine arkadaşlık kuracağı pek kimseyi bulamadı çevresinde. 1905'te yüksek lisans yapmak için Philadelphia'daki Pennsylvania Üniversitesi'ne girdi. Meşhur Kantolar'ı da bu yıllarda kaleme almaya başladı.

Pound vaktinin çoğunu çalışmakla geçiriyordu. Arkadaşının bahsettiği üzere, “her gün bir sone yazmakta, sene sonu geldiğinde hepsini yok etmektedir.” Şiir üzerine geliştirdiği fikirleri çok dağınık, yer yer taklitçi ve romantikti. Yine de düşünmeye ve düşündüklerini biçimlendirmeye devam ediyordu. Kendi estetiğini bulma süreci içindeyken Indiana Crawfordsville Wabash Koleji'nde akademisyenlik yapmaya başladı. Ayrıntıları bilinmemekle beraber, odasında genç bir aktristi misafir ettiğinin duyulması üzerine kolejden uzaklaştırıldı. Bu, Pound için geri dönülmez bir sürecin başlangıcı oldu. Amerikan eğitim sistemine dair yaptığı eleştiriler bir yana, eşyalarını toplayıp 1908'de İtalya'ya yerleşti.

“

Baskın kişiliği sebebiyle etrafındakileri yönlendirmeyi bilen Pound, başaramazsa sinirleniyor ve sürekli tartışma çıkarıyordu. Daha basit ve doğal bir dilin peşinde ilerleyen şiir yolculuğunda yaşadığı gelgitler sebebiyle pek çok insanla arası açılırken pek çoğuyla bir araya geliyordu.

KIZGIN AMERİKALI

İtalya'ya gittiğinde sadece 80 doları vardı. O vakte kadar yazdığı bazı şiirleri bir araya getirerek, *A Lume Spento* (With Tapers Quenched) isimli ilk kitabını 8 dolara bastırdı. Ağırlıklı olarak geleneksel ağıtları andıran şiirleri, biçimsel çeşitliliği yüzünden gelecekteki Pound'a dair bir müjde veriyordu sanki.

Aynı yıl Londra'ya geçti. Ne yapması gerektiği daha iyi biliyordu artık. Çeşitli edebiyat çevreleriyle ilişkiye geçmesi bu yüzden kolay oldu. Özgüvenli ve polemikçi yapısı nedeniyle kendini sevdiği gibi, Yeats'in tabiriyle “harikulade bir nefret” de kazanıyordu. Devam eden günlerde edebiyat dergilerine yazdığı yazılarla mütevazı bir gelir elde ederek yaşarken, Elkin Mathews'un sahibi olduğu yayınevinden ikinci şiir kitabı olan *Persona*'yı yayımlattı.

O yıllarda, sadece 1914'te evleneceği Dorothy Shakespeare'le değil, dönem edebiyatının önemli isimlerinden olan Ford Madox Ford'la ve W. B. Yeats'le de tanıştı. Pound, Yeats'in “Pazartesi Toplantıları”na katılmaya başlamış, ilerleyen zamanlardaysa öne çıkma çabasıyla Yeats'i bile arkada bırakmaya çalışmıştı. Yeats de bu ve buna benzer nedenler yüzünden “karşılıklı şefkat bizi birleştirmemiş olsa hayatımdaki herkesten daha fazla kavga edeceğim bir adamdı” diyerek anlatacaktı Pound'du.

Baskın kişiliği sebebiyle etrafındakileri yönlendirmeyi bilen Pound, başaramazsa sinirleniyor ve sürekli tartışma çıkarıyordu. Daha basit ve doğal bir dilin peşinde ilerleyen şiir yolculuğunda yaşadığı gelgitler sebebiyle pek çok insanla arası açılırken pek çoğuyla bir araya geliyordu.

Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi'nden çok etkilenen Pound, Joyce için fahri bir edebiyat ajansı gibi çalışmaya başladı sonra. Sadece Joyce da değil, o yıllarda keşfettiği bir diğer kalem de T. S. Eliot'tı. Pound, bu iki dehanın kitaplarının basımıyla ilgilenmesi bir yana, dergilerde sürekli onlarla ilgili övgü dolu yazılar yazıyordu.

“Yirminci yüzyıl şiiri ile önümüzdeki on yıl içerisinde yazılacağını umduğum şiir için konuşacak olursak şiirin saçmalık ve boş laftan uzaklaşacağını düşünüyorum; daha sert ve akla yatkın bir şiir çıkacak... En azından kendim için böyle olmasını istiyorum; katı, doğrudan ve duygusal dengesizlikten kurtulmuş bir şiir.” Tam da bu fikirden yola çıkarak Pound öncülüğünde ortaya atılan imgeciliğin poetik prensipleri de en az Pound kadar setti.

- İster öznel ister nesnel olsun “nesneyi” doğrudan ele almak.
- Sunuma katkıda bulunmayan tek bir kelime bile kullanmamak.
- Ritm konusunda ise; şiiri metronom sıralamasına göre değil müzikal ifadenin sıralamasına göre oluşturmak.

İmgencilik tartışmaları sürerken, Pound ile Yeats, Stone Kulübesi'nde üç aylık bir çalışma sürecine girdiler. Aslında Pound bu sürece pek dahil olmak istemiyordu ama büyük ustayı kıramamıştı ve bu yolculuk hem onun hem de çağdaş dünya edebiyatı için ciddi bir kırılmaya yol açacaktı, dahası domino taşına ilk vuruşu gerçekleştirecekti. Yeats, henüz kitabını yayımlayamamış İrlandalı bir gençle konuşmasını istemişti Pound'dan. O yazar James Joyce'du.

Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi'nden çok etkilenen Pound, Joyce için fahri bir edebiyat ajansı gibi çalışmaya başladı sonra. Sadece Joyce da değil, o yıllarda keşfettiği bir diğer kalem de T. S. Eliot'tı. Pound, bu iki dehanın kitaplarının basımıyla ilgilenmesi bir yana, dergilerde sürekli onlarla ilgili övgü dolu yazılar yazıyordu. Başta Londra olmak üzere, pek çok bölgenin dikkatini onlara çekmeye çalışıyordu.

“

Özellikle otuzlarda çeşitli dergilere, gazetelere yazdıkları oldukça saldırgan, kışkırtıcı ve kaba dileydi. Bunlar yetmezmiş gibi bir de radyo yayınlarına başladı. 1941'den 1943'e kadar sürecek olan, yaklaşık 7 dakika uzunluğundaki her yayın için 17 dolar alıyordu. Esas şaşırtıcı olansa Pound, en olgun eserlerini bu süreçte yazmıştı.

MERHABA FAŞİZM, NASILSIN?

Bu süreçte I. Dünya Savaşı olanca vahşetiyle sürüyordu. 4 yıl boyunca ölüm, yoksulluk, hastalık doğuran savaşın Pound'daki yansımasıysa yalnızlık ve yoksulluktu. Arkadaşlarının bir kısmı savaşta ölmüştü, kalanlarla da pek anlaşabildiği söylenemezdi. Derken eşi Dorothy'yle aldıkları karar sonucunda, 1920'de Londra'yı terk ettiler ve Fransa'ya yerleştiler. Paris'in edebiyat çevresiyle de doğru düzgün bağ kuramadıklarını, Paris'e ait olmadıklarını düşünerek 1924'te bu kez İtalya'ya yöneldiler. Pound'un Paris'ten aldığı şey birkaç yazarın dostluğu ve sevgilisi Olga Rudge'ydi.

İtalya, Pound'un faşizmle, Mussolini'yle olan ilişkisinin başlangıç noktasıydı. Hatta gerçekleştirdikleri kısa görüşmede A Draft of XXX Cantos'un bir kopyasını Mussolini'ye verdi. Hayatı boyunca "elitist bir Avrupa" fikrine bağlı olan Pound, bu ihtimali ne yazık ki faşizmde buldu, dahası bulduğunu sandı. Tabii bunda baskın, "totaliter" karakterinin de payı yok değildi ama nesnel olarak Pound'un faşizmi kendi içinde rasyonelleştirme sürecini anlayabilmek pek kolay değil. Çünkü bu hızlı bir dönüşümdü. Pound tam bir faşizm propagandacı oluvermişti. Yahudilerden nefret eden yazı ve konuşmaları, Mussolini'yi, Hitler'i öve öve bitiremememe hâlleri, tabir-i caizse, şairin akıl tutulması yaşadığının bir göstergesiydi.

Özellikle otuzlarda çeşitli dergilere, gazetelere yazdıkları oldukça saldırgan, kışkırtıcı ve kaba dileydi. Bunlar yetmezmiş gibi bir de radyo yayınlarına başladı. 1941'den 1943'e kadar sürecek olan, yaklaşık 7 dakika uzunluğundaki her yayın için 17 dolar alıyordu. Esas şaşırtıcı olansa Pound, en olgun eserlerini bu süreçte yazmıştı.

İTALYAN GERİLLALARI EZRA POUND'U TUTUKLADI

II. Dünya Savaşı'nda da giderek artan bir öfkeyle yazıp konuşmaya devam eden Pound, faşizmin yenilmesiyle ne yapacağını şaşırıldı. Derken 1945'in sonunda evini basan İtalyan gerillalar tarafından alıkonuldu. Akabinde de 24 Mayıs'ta Pisa'ya hapsedildi. Pound için özel olarak yapılan hücre 10 metrekare büyüklüğünde, 7 metre yüksekliğindeydi. Hem faşizm propagandasından hem de ABD'ye yönelik yaptığı yayınlardan ötürü vatan hainliğiyle suçlanıyordu. Bir süre sonra daktilo kullanmasına ve kitap okumasına izin verildiği için kendini biraz olsun toparlamaya başlamış olsa da ilerleyen süreçte akıl hastalığına gidecek olan yolu yürümeğe Pisa döneminde başlamıştı.

18 Kasım'da Washington'taki hapisaneye nakledilen Pound'u, avukatı Julian Cornell şu şekilde anlatıyordu. "Zavallı şeytanı oldukça kötü bir durumda buldum. Sağlam düşünemiyor ve her ne kadar söyledikleri akılcı olsa da bir düşünceden diğerine atlayıp duruyor ve tek bir soruya yanıt verecek kadar bile düşüncelerini toplayamıyor."

Hem bu durumu hem de doktorlara sergilediği "küçük performansı" neticesinde, gelecek hayatının 11 yılını geçirmek üzere St. Elizabeth Hastanesi'ne nakledildi. T. S. Eliot başta olmak üzere pek çok ziyaretçiye ev sahipliği yapmaya başlasa da faşizme yaptığı katkılardan ötürü onu aziz ilan eden ırkçı ziyaretçileri de yok değildi.

Hastane sürecinde sürekli çeviri yapmaya ve şiir yazmaya devam eden Pound'un 1948'de yayımlanan Pisa Kantoları, 1949'da Bolingen Ödülü'ne layık görülünce, başta Yahudiler olmak üzere hemen

“

Hastane sürecinde sürekli çeviri yapmaya ve şiir yazmaya devam eden Pound'un 1948'de yayımlanan Pisa Kantoları, 1949'da Bolingen Ödülü'ne layık görülünce, başta Yahudiler olmak üzere hemen herkes ciddi bir gürültü koparsa da değişen bir şey olmadı.

“

Günümüzde bu tartışmanın en güncel muhatabı belki de İsmet Özel'dir. O da konuşmalarında Pound gibi nefret tohumları saçmaktan çekinmiyor. Bir tarafımız iyi bir şairin faşist olma gerçeğini kabul edemiyorken bir tarafımız da faşizmi, iyi şiirle meşrulaştırmaya çalışıyor.

Peki, iyi bir şiir kaç insanın hayatına bedeldir?

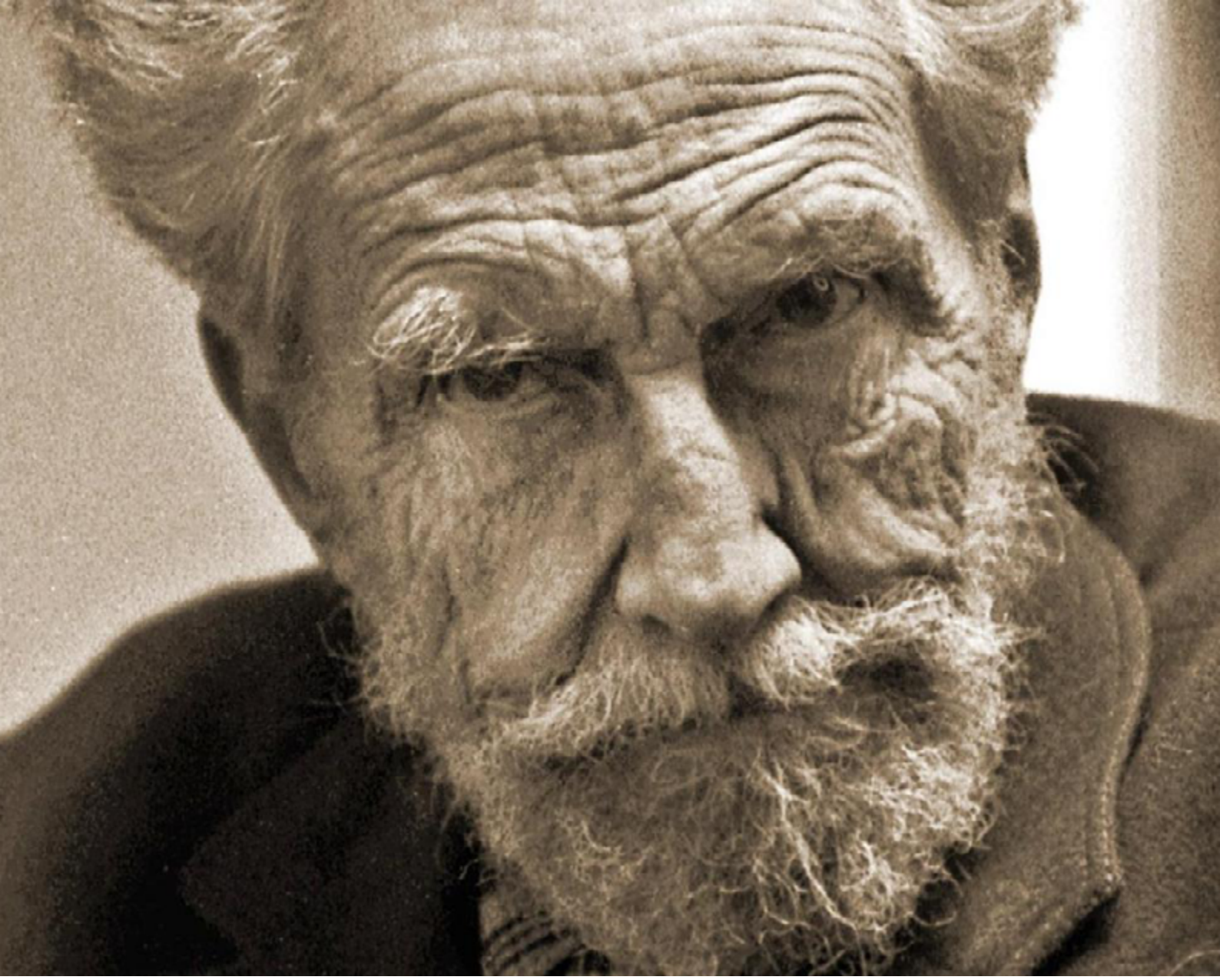
herkes ciddi bir gürültü koparsa da değişen bir şey olmadı. Neden sonra 18 Nisan 1958'de başsavcı tarafından düşürülen vatan hainliği suçlamasından sonra serbest bırakılan Pound, eşi Dorothy'yle beraber Nopoli'ye giden bir gemiye bindi ve kendisini karşılayan fotoğrafçıları faşizm selamıyla selamlamayı da ihmal etmedi.

Devam eden yıllarda sağlığı giderek kötüleşen Pound bakıma muhtaç bir hâlde yaşamaya başladı. Eşi Dorothy ve sevgilisi Olga dönüşümlü olarak onunla ilgileniyorlar ve konuşulmayan bir sözleşme uyarınca karşılaşmamaya dikkat ediyorlardı. Pound'a "Ne kendime ne de başka herhangi birisine faydam var," diye yazıyordu bir mektubunda, "İnsanın kafasına Avrupa'nın düşmüş olması da başka türlü bir şey. Yıkıntıların arasında bir yıkıntı daha... Gerçek şu ki aklım ÇALIŞMIYOR. Ve çalışmadığında da geriliyor."

Yaşamının son 10 yılını çeşitli kliniklerde yatarak geçiren Pound, 1 Kasım 1972'de, Venedik'teki evinde öldü ve oldukça tartışmalı bir hayat bıraktı geriye.

Günümüzde bu tartışmanın en güncel muhatabı belki de İsmet Özel'dir. O da konuşmalarında Pound gibi nefret tohumları saçmaktan çekinmiyor. Bir tarafımız iyi bir şairin faşist olma gerçeğini kabul edemiyorken bir tarafımız da faşizmi, iyi şiirle meşrulaştırmaya çalışıyor.

Peki, iyi bir şiir kaç insanın hayatına bedeldir?

Yaşlı Ez'i hiç unutmadık!

Eğer Ezra Pound faşist değil de ilerici bir sanatçı olsaydı, bu denli tartışma yaratacak mıydı? Örneğin, Kantolar'ın dünya şiirinin en özgün klasiklerinden biri olduğuna şüphe yok; ancak, bu epik dört dörtlük bir faşistin kaleminden çıkmamış olsaydı, bizi bu denli şaşırtacak, hatta sarsacak mıydı? Kantolar'a verdiğimiz önem, biraz da ters köşeye yatırılmamızdan, şaşkınlık içine düşmemizden mi kaynaklanıyor?

Altay Öktem

“

Ezra Pound faşizmi sadece düşünsel olarak desteklemekle kalmayan, aynı zamanda pratikte de faşizm için mücadele eden bir sanatçı olmasına karşın, geçmişten edindiği sanat birikimini olduğu yerde bırakmak, muhafaza etmek yerine ileriye taşımaya çalışan bir isim. Belki kişiliğiyle bile çatışan bu yenilikçiliği, onun her zaman gündemde olmasına, tartışılmasına neden oldu.

Ezra Pound'un dünya şiirinin en büyük, aynı zamanda da en tartışmalı isimlerinden biri olarak kabul edilmesi, alıştığımız ezberi bozmasından, tersyüz etmesinden kaynaklanıyor. Genel hatlarıyla faşizm sanata, edebiyata, kültüre düşmandır; değilse de elitist, toplumdan kopuk bir sanat önerir ki, bunun da gerçeklikle kopukluğundan dolayı etkili ve kalıcı olması pek mümkün değildir. Hermann Goering'in "Kültür denilince elim silahıma gidiyor," (1) sözünün aklımıza kazınmış olması, bu sözün sadece bir kişinin fikri değil, tüm faşist ideolojinin özeti olmasından kaynaklanıyor. Nazilerin klasik sanata olan hayranlığı bu tezi sarsmıyor, aksine destekliyor. Sanatın hem günümüzü yansıtması hem de geleceği tasarlama fikri elbette ki faşist yönetimler için bir tehdit oluşturuyor ve içinde buldukları dönemin ilerici, çağdaş sanatçılarına karşı acımasızca davranırlarken, geçmişi, klasik olanı yüceltiyorlar. "Tutarlı tutuculuk" diyebileceğimiz böylesi bir tavır içine girmeleri, kendileri için risk oluşturmayan, tehdit olarak görmedikleri sanatı dışlamaları gayet doğal.

Ezra Pound ise faşizmi sadece düşünsel olarak desteklemekle kalmayan, aynı zamanda pratikte de faşizm için mücadele eden bir sanatçı olmasına karşın, geçmişten edindiği sanat birikimini olduğu yerde bırakmak, muhafaza etmek yerine ileriye taşımaya çalışan bir isim. Belki kişiliğiyle bile çatışan bu yenilikçiliği, onun her zaman gündemde olmasına, tartışılmasına neden oldu. Bu noktada, şöyle bir soru sorabiliriz: Eğer Pound faşist değil de ilerici bir sanatçı olsaydı, bu denli tartışma yaratacak mıydı? Örneğin, Kantolar'ın dünya şiirinin en özgün klasiklerinden biri olduğuna şüphe yok; ancak, bu epik dört dörtlük bir faşistin kaleminden çıkmamış olsaydı, bizi bu

denli şaşırtacak, hatta sarsacak mıydı? Kantolar'a verdiğimiz önem, biraz da ters köşeye yatırılmamızdan, şaşkınlık içine düşmemizden mi kaynaklanıyor?

Kantolar'ın adını Dante'nin İlahi Komedya'sından aldığını, Homeros'un Odysseia destanının on birinci rapsodisiyle, yani Ölülerin Ahvali'yle başladığını biliyoruz.

Pound, cebindeki 80 dolarla Cebelitarık'a geçip oradan da Avrupa seyahatine çıktığında, Paris'teki bir sahafta 1558 basımlı Odysseia'yı görür ve alır. Kısacası, okuduğu askeri akademide militarist bakış açısının zeminini oluşturan, ardından Pensilvanya Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat okuyan, "Otuzuma geldiğimde şiir hakkında herkesten çok şey biliyor olacağım," diyebilecek kadar kararlı, hırslı, görmeden teşhis koymak gibi olmasın ama büyük ihtimalle de narsistik birinin yolunun Odysseia ile kesişmesinin, onun açısından büyük bir imkân olduğunu söylemek sanırım yanlış olmaz. Antik Yunan'dan yola çıkarak Yeni Platoculuk'tan Konfüçyüs'e, Çin ideografilerine, hatta mistisizme ve okültizme kadar uzanan Pound, bir yandan da, herhangi bir manifestoya veya merkezi bir yayın organına sahip olmadan, imagizm adlı, kararsız bir akım ortaya koymuştur. Bir İmagiste Göre Birkaç Adet Hayır adlı metin, sanki bir şiir akımı oluşturmaktan çok, adıyla anılacak bir isim türetmek amacıyla yazılmıştı. Zaten imagizm hakkında, "Kelimeyi Hulme'e ait taban üzerinden yaptım ve... özellikle de, Flint tarafından Poetry Review'da katologlanan Fransız gruplarının, hiçbir tanesinden 'biz'i ayırmamaya dikkat ederek Fransa'da asla kullanılmamış olan bir isim yarattım."* diye yazmıştır Pound.

“

Antik Yunan'dan yola çıkarak Yeni Platoculuk'tan Konfüçyüs'e, Çin ideografilerine, hatta mistisizme ve okültizme kadar uzanan Pound, bir yandan da, herhangi bir manifestoya veya merkezi bir yayın organına sahip olmadan, imagizm adlı, kararsız bir akım ortaya koymuştur. Bir İmagiste Göre Birkaç Adet Hayır adlı metin, sanki bir şiir akımı oluşturmaktan çok, adıyla anılacak bir isim türetmek amacıyla yazılmıştı.

“

İleriye doğru gitmek, geleceğe sıçramak değil, olduğu yerde, bir anaforun içindeymiş gibi hızla dönerek derine inmeyi ve ulaşmayı çalıştığı yüksek enerjili buradan çıkarmayı planlıyor Pound.

EZRA POUND'UN YENİLİKÇİ TAVRI

Bir yandan entelektüel donanıma büyük önem veren ve bunları Kantolar'a, çoğu kez de doğrudan doğruya sokan Pound'un yenilikçi yanı onu avangardizme doğru da yöneltmiştir. İngiliz sanatının Fransız Kübizminden, İtalyan Fütürizminden ve Alman Ekspresyonizminden farklılaşmasını isteyen ressam Wyndham Lewis'in editörlüğünde Blast adlı bir dergi çıkarmaya başladı ve bu dergide de Vortisizm manifestosu yayınladılar.

Değişime yönelmek yerine anaforun (vortex) merkezine yoğunlaşmayı önemseyen Pound, vortex'i düşüncelerin daimi olarak akış halinde olduğu bir yer olarak gördü ve resimdeki bu hareketi şiire de uygulamaya çalıştı. Pound'a göre vortisizm en yüksek enerji seviyesini ve dinamikliği temsil ediyordu. İmge bir resim değil, bir birlikti.

Pound'un klasik metinlerden yola çıkıp, geleneği dönüştürmeye, değiştirmeye çalışması, yetinmemesi ve yeni bir imgecilik yaratmaya, oradan imaja farklı anlamlar yüklemeye, gelecek tahayyülünü fütürizmden ayrışarak, dinamizmi düşünsel bir anaforun içinde araması her ne kadar yenilikçilik gibi görünse de, aslında bağlı bulunduğu siyasi doktrinle çok da çelişmiyor. Çünkü ileriye doğru gitmek, geleceğe sıçramak değil, olduğu yerde, bir anaforun içindeymiş gibi hızla dönerek derine inmeyi ve ulaşmayı çalıştığı yüksek enerjili buradan çıkarmayı planlıyor Pound.

EZRA POUND'UN EKONOMİK SİSTEM ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ

İnanıldığı siyasi doktrine uygun başka bir yaklaşım da, Pound'un ekonomik sisteme olan karşıtlığı. Batı kapitalizminden ve bankercilikten uzak, paradan azade bir düzen düşlüyor Pound. Sanayicilik ve tefecilik, yani paradan para kazanma olgusu Pound'un ideal kültürünün baş düşmanıdır. Bu anlayış, sosyalist bir dünya özleminden kaynaklanmadığı gibi, Türkiye'deki İslamcı bazı çevrelerin sandığı gibi faiz karşıtlığından dolayı İslami anlayışla da örtüşmüyor. Pound'un ideal kültür diye adlandırdığı şey, ekonominin militarizasyonu ve devlet tekelinde olmasından başka bir şey değil. Kapitalizme, artı değer üretme üzerine kurulu bir sömürü düzeni olduğundan değil, ekonomik militarizasyona engel olma riskinden dolayı karşı çıkıyor Pound.

Bu anlamda, Kantolar'ın çevirmeni Efe Murad'ın kitabın sonuna aldığı Geçişli Maskeler, Parçalı Kayıtlar: Ezra Pound'un Kantolar'ı Üzerine adlı değerlendirmede belirttiği gibi, Pound'u bir ilerlemeci olarak değil, geçmişini kendi bağlamında anlamak isteyen bir kültür fetişisti olarak görmek gerekir.

Henüz copy-paste yönteminin keşfedilmediği, post-modernizmin "metinlerarası ilişki" kavramının da olmadığı bir dönemde Pound, Kantolar'ı çok dilli bir montaj tekniğiyle kaleme almıştı. Pisa Kantonları'ndan sonra yaptığı kolajlarda ise pek konu bütünlüğü ya da uyum da bulunmamakta. Pound, Kantolar'da Çince kelimeleri de sıklıkla metinlerin arasına yerleştirdiği, farklı dillerden montajlar yaptığı gibi sıklıkla dilekçeleri, mektupları, tarih kitaplardan alıntıları ve benzeri metinleri de kullandığı için, Kantolar'da ne derece şiirsel

“

Kantolar'ın çevirmeni Efe Murad'ın kitabın sonuna aldığı Geçişli Maskeler, Parçalı Kayıtlar: Ezra Pound'un Kantolar'ı Üzerine adlı değerlendirmede belirttiği gibi, Pound'u bir ilerlemeci olarak değil, geçmişini kendi bağlamında anlamak isteyen bir kültür fetişisti olarak görmek gerekir.

Faşizm insanlıkla uzaktan yakından ilişkisi olmayan, kapkaranlık bir şiddet ideolojisi. Ezra Pound yanlış bir faşist mi, yoksa bu karanlık zihnin içinde yanlışlıkla renkli çiçekler mi açtı, bilmiyoruz. Ama şu konuda kesinlikle haklı olduğunu biliyoruz artık: Bugün bile Kantolar'ı tartıştığımızı göre, sahiden yaşlı Ez adını unutulmazlar arasına yazdırmış çoktan.

bütünlük olduğu, bağlamdan kopulup kopulmadığı, dahası, özellikle de Pisa Kantoları'ndan sonra bu epiğin gerçekten de bir bağlamı olup olmadığı gibi soruları yanıtlayabilmek pek de kolay değil.

Pound'un, çalkantılı hayatının içinde, 1915 ile 1962 yılları arasında, tam 47 yıl Kantolar'ı yazmayı inatla sürdürmesi bile başlı başına bir takıntıyı gösteriyor. Bu hayırlı takıntı, modernist şiirin önemli yapıtaşlarından birinin oluşmasına neden oldu. Kantolar'a neresinden bakarsak bakalım, nasıl değerlendirirsek değerlendirelim, ortada önemli bir gerçek var: Pound ölümünden 48 yıl sonra bile kafamızı karıştırmaya devam ediyor.

1958'de, akıl hastanesinden çıkarıldıktan sonra gemiyle Napoli'ye giden Pound, gemi limana yanaşırken, hiç değişmediğini kanıtlamak istercesine Nazi selamı vermiş, sonra da "Ben meşhur biriyim, adım ansiklopedilerde geçiyor... Diyorlar ki şarkım hep söylenecek. Yaşlı Ez'i hiç unutmadılar," demişti.

Faşizm insanlıkla uzaktan yakından ilişkisi olmayan, kapkaranlık bir şiddet ideolojisi. Ezra Pound yanlış bir faşist mi, yoksa bu karanlık zihnin içinde yanlışlıkla renkli çiçekler mi açtı, bilmiyoruz. Ama şu konuda kesinlikle haklı olduğunu biliyoruz artık: Bugün bile Kantolar'ı tartıştığımızı göre, sahiden yaşlı Ez adını unutulmazlar arasına yazdırmış çoktan.

KAYNAKLAR;

Hugh Kenner, The Pount Era (Berkeley University of California Press, 1971, sayfa: 178)

Murad: Pound'un imgeciliği bir panzehir

Efe Murad, dünya edebiyat tarihinin en tartışmalı isimlerinden Ezra Pound'un Kantolar'ını Türkçeye çevirdi. Murad'la, çevirmen ve şair kimliğini, Ezra Pound'u ve Pound yazını konuştuk.

Soner Sert

Efe Murad

Fotoğraf: Adnan A. Onart.

1987 yılında İstanbul'da doğan Efe Murad, Princeton Üniversitesi'nde Felsefe ve Siyaset Bilimi okudu. Halen Harvard Üniversitesi Tarih ve Ortadoğu Çalışmaları doktora programına devam eden Murad, Cem Kurtuluş'la birlikte Adam Sanat dergisinde Madde Akımı Manifestosu'nu (Mayıs 2004) yayımladı. Şair Ahmet Güntan ile şiir fanzini Cehd'i (2006) çıkardı. Türkçede yayımlanan beş şiir kitabının yanı sıra, İranlı şairler M. Âzâd ve Ferîdûn-i Muşîrî ile Pulitzer Ödüllü Amerikalı şair C. K. Williams'tan yaptığı çevirileri kitap olarak yayımlayan Murad, Meral Divitçi Çeviri Ödülünü aldı sahibi...

Şiir, yazı ve çevirileri Adam Sanat, Cogito, Der-gâh, Fayrap, heves, Jacket, Kitap-lık, Mahfil, Sanat Dünyamız, Talisman, Varlık ve Yasakmeyve gibi dergilerde yayımlanan Murad, son olarak Ezra Pound'un Kantolar'ını Türkçeye çevirdi. Murad'la, çevirmen ve şair kimliğini, Ezra Pound'u ve Pound yazını konuştuk.

Pound yazınının okur için bile zor olduğunu düşünürsek, yazarı çevirmeye nasıl karar verdiğinizizi öğrenmek isteriz. Bize yazarla kurduğunuz ilişkiyi ve çeviri sürecini anlatabilir misiniz?

Türkiye'de 2000'li yıllar şiirde görselin, somutun ve maddeselliğin tartışıldığı yıllardı. Ayrıca internetin düzenli kullanılmaya, her türlü bilginin ya da görüntünün kolay ulaşılabilir olmaya başladığı bir dönemdi; Zinhar, Poetikars, heves, Ücra gibi şiir mecralarında çıkan yeni arayışlar vardı.

Ayrıca Atlılar ve Fayrap. Pound tekrar konuşulmaya başlanmıştı. Kantolar sonuçta abidevi bir kolaj. Pound'dan önce birçok dilden aldığı parçalarla—ister tutarlı olsun ister tutarsız—modern bir epik yazmaya çalışan başka bir şair yok. Hatta Pound bir modernist; yani deneylerinin bir ölçütü var, şiirleri rastgele bir sıralamadan ibaret değil.

“

Kantolar,
Pound'un düşünce
serüvenindeki
durakların,
okumaların bir
kolajı. Bu nedenle,
Pound'u çevirmenin
zorluklarından
biri onun neyi
okuduğunu bulup
çıkarmaktan çok
okuduklarını nasıl
yorumladığını
çözebilmekte yatıyor.

1980'lerden sonra Türkiye'de şiirin spekülatif imgeciliğe hapsedildiğini düşünüyorum. Pound'un imgeciliğiyle bu sahici gelmeyen söz bezemesine bir panzehir olarak duruyordu. İmgecilik Manifestosu'nu şöyle yorumlayabilir miyiz? "İmgenin sınırı gözlenen somutun sınırındır; yani imge doğrudandır ve "orada olmayan"ı içermez." 2000'li yıllarda Pound'un imgedeki somutluk arayışı ve Kantolar'ındaki çetrefilli yapısı çok ilgimi çekti. Okunması da epey zor bir kitap. Başından sonuna kadar okuyabilmek için çevirmem gerektiğini düşündüm.

Bir şairin başka bir şairi çevirmesinin zorlukları ya da kolaylıkları nelerdir? Ezra Pound'u çevirirken, kendi yazım sürecinize dair neler düşündünüz mesela?

Kantolar, Pound'un düşünce serüvenindeki durakların, okumaların bir kolajı. Bu nedenle, Pound'u çevirmenin zorluklarından biri onun neyi okuduğunu bulup çıkarmaktan çok okuduklarını nasıl yorumladığını çözebilmekte yatıyor. Pound hakkında inanılmaz geniş bir literatür var. Alıntılanmış, alıntılanıp bozduğu birçok parçanın çetelesi tutulmuş. Ama sonuçta Pound'un eserinde taradığı diller Türkçeye çok da etkileşimi olmuş diller değil: Provençal'dan Çinceye uzanan bir sürü dil, Türkçenin Arapça ya da Farsçayla kültürel bütünlüğü gibi değil bu dillerin Türkçeye ilişkisi.

Kantolar'ı çevirmek tarihi de çevirmek, en azından bazı tarihsel seçimler yapmak demek. Çağdaş Türkçe ve Osmanlı Türkçesi bu anlamda çok ilginç ikilikler yaratıyor: Bizans ya da Rönesans İtalya'sındaki bağlamları dönemin Osmanlı Türkçesinde kullanılan terimlerle karşılaşmak gibi ya da konu yirminci yüzyıl sanayicilerinin para konuşuşu olunca günlük Türkçeye dönmek, Provençal lirik geleneğini Karacaoğlan'la çevirmek gibi vs. Çeviri esnasında farklı siyasi ve tarihsel anlam-

ları olan sözcüklerle aynı metni çevirebildiğinizi görüyorsunuz. Bu size sözcüklerin anlamlarından çok, çağrışım ve bağlamlarının nasıl ayrı dünyalar açtığını gösteriyor. Bu anlamda Pound'u Türkçeye çevirmenin bir özgünlüğünün olduğunu düşünüyorum.

'KANTOLAR, SİYASİ BİR YERDEN AÇILMIYOR'

Pound'un faşizmle ve onun bir temsilisi olan Mussolini'yle kurduğu yakınlık, özellikle onun bir okuru da olarak sizin hislerinizi nasıl etkiledi? Faşizmi destekleyen bir yazar ve okur arasındaki ilişkiyi nasıl yorumlarsınız?

Zor soru. Pound'un şiirine hayranlık duyanlar genellikle aşırı sağ görüşlerini görmezden gelirler, hatta siyasi fikirlerinden bahsetmezler bile. Kantolar çok siyasi bir yerden açılmıyor. İlk kantolar mitolojideki kahraman arketipini araştırıyor. Sonuçta şiirin giriş kısmı, dünyada cenneti aramak üzerine, hem de kültürler ötesi bir cenneti. Tabii ki bu durum ilk otuz kantodan sonra değişiyor.

Pound'un Aristotelesçi ahlak, Rönesans belagatı ve Konfüçyüsçülük gibi farklı düşüncelerde gördüğü ve benimsediği düstur, doğru söz ve amelin doğru erdemi imlediği. 1920'lerde İtalya'ya yerleşmesiyle birlikte Mussolini'nin halkçı ve devletçi politikalarına sempati duymaya başlıyor. Onu Mussolini'ye çeken, partisinin tefeye karşı başlatmış olduğu savaş. Ayrıca yirminci yüzyılın ortalarına kadar tefenin çeşitli tarihsel önyargılar nedeniyle Yahudilerle ilişkilendirildiğini de biliyoruz. Tefe, Pound için en temel tabiriyle "paradan para kazanmak" demek, üretime katkısı olmayan fırsatçılık, haksız kazanç. Tefe, doğru söz ya da amel yerine Pound'da yalanı ve talanı temsil ettiği için kötü erdemle öz-

“

Pound'un şiirine hayranlık duyanlar genellikle aşırı sağ görüşlerini görmezden gelirler, hatta siyasi fikirlerinden bahsetmezler bile. Kantolar çok siyasi bir yerden açılmıyor. İlk kantolar mitolojideki kahraman arketipini araştırıyor. Sonuçta şiirin giriş kısmı, dünyada cenneti aramak üzerine, hem de kültürler ötesi bir cenneti. Tabii ki bu durum ilk otuz kantodan sonra değişiyor.

deşleşiyor. Onun zihninde tefeciliğe izin veren bir düzen ne kadar sağlam erdemler üzerine kurulu bir düzen olabilir ki?

1941-3 yılları arasındaki radyo programlarında söylemleri iyice faşistleşiyor, Mussolini'nin de kendisiyle aynı ekonomi politikalarını güttüğü kanısına kapılıyor ve tanışabilmek için ABC of Economics'i Mussolini'ye ithaf edip yolluyor; ama Mussolini'nin danışmanları dengesiz hareketleri, aslen Amerikalı olması ve radyo programlarında faşist partiye yönelttiği eleştiri okları nedeniyle Pound'u liderle hiçbir zaman görüştürmüyorlar. Zamanında İtalyan faşistlerinin bile beraber görünmek istemediği bir aşırı sağ sempati-zanı Pound. Tabii ki bugünkü alımlanması ise çok farklı: Kendilerine "Ezra'nın oğlanları" da diyen İtalyan neo-faşist hareket CasaPound adını ondan alıyor.

İlginç olan şu ki 1930'lara kadar dünyada faşizmin kapitalizm eleştirisi, ulus-merkezci aşırı söylemler ya da antisemitizm doğal karşılanan olgular. İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında Kantolar'ın siyasi alımlanmaları çok farklı. Pound sonuçta, Rothschild'ların güdümüne giren Amerikan Merkez Bankası'nın Thomas Jefferson'ın ruhuna ve Amerikan demokrasisinin temel ilkelerine aykırı olduğunu düşünüyor. Eleştirileri Roosevelt'e. Aslında bugünden bakıldığında onunkinin bir sistem eleştirisi, Amerikan kapitalizmi eleştirisi olduğunu söyleyebilir miyiz?

Son yarım yüzyılda toplumlar hastanelerden çok ilaçları kabullenmiş durumda. En azından hepimiz bazı psikolojik bozukluklarımızı gidermek için ilaç almaya dünden razıyız. Pound'un on üç yıl kapatıldığı St. Elizabeths Hastanesi ise 1850'li yıllarda ahlaka mugayyir olanı sağaltma amacıyla kurulmuş bir devlet organı. Pound'un "büyük bir

“

İlginç olan şu ki 1930'lara kadar dünyada faşizmin kapitalizm eleştirisi, ulus-merkezci aşırı söylemler ya da antisemitizm doğal karşılanan olgular. İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında Kantolar'ın siyasi alımlanmaları çok farklı. Pound sonuçta, Rothschild'ların güdümüne giren Amerikan Merkez Bankası'nın Thomas Jefferson'ın ruhuna ve Amerikan demokrasisinin temel ilkelerine aykırı olduğunu düşünüyor. Eleştirileri Roosevelt'e.

faşist düşünür” olarak yaftalanması ve öne çıkması, onun akıl hastanesine düşmesi nedeniyle olabilir mi?

İkinci Dünya Savaşı sonrası Demokratlar cezalandırıcıları günah keçilerini ararken Pound karşılarına çıkıyor, bu vaka ellerine iyi bir malzeme veriyor. İngiltere, Fransa ve Norveç kendi savaş suçlularını asmış. Hatta bazı kaynaklar Pound’un vatan haini olarak yargılandığı sırada idam cezasından yakayı sıyrabilmek için deli taklidi yaptığı yönünde hemfikir.

Amerika’nın faşizmle savaşı bitiyor; Soğuk Savaş döneminde komünizm düşmanlaştırılıyor (Eisenhower-Nixon). Pound’dan yaratılmış “büyük faşist entelektüel” imajı önemsizleşiyor, zaten 1958’de hastaneden taburcu edilmesi dönemin Amerika’sında aşırı sağın artık öncelikli düşman addedilmiyor olmasıyla alakalı. Böylelikle Pound akıl hastanesinden çıkararak hem aklanmış oluyor hem de Amerika’nın faşizmle mücadelesindeki tescillenmiş günah keçisi.

‘KANTOLAR’DA TARİHYAZIMI İDDİASI VAR’

Kantolar’ın mikro-tarih kalıntıları içerdiğini söylüyorsunuz. Aslında her metin, biraz da dönemine dair işaret taşımaz mı? Yazmak ve tarihsellik arasındaki bağlantıyı nasıl açıklıyorsunuz? Bu bağlamda Ezra Pound’u nereye koyuyorsunuz?

Her metin elbette kendi dönemine dair işaretler taşır. Hangi sözcüğü hangi bağlamı gözeterek seçeceksin? Bu, şairin fark etmeden kendini içinde buluverdiği bir olumsuzluk yumağı. Kantolar’daya buna ek olarak bir de tarihyazımı iddiası var:

“

Her metin elbette kendi dönemine dair işaretler taşır. Hangi sözcüğü hangi bağlamı gözeterek seçeceksin? Bu, şairin fark etmeden kendini içinde buluverdiği bir olumsuzluk yumağı. Kantolar’daya buna ek olarak bir de tarihyazımı iddiası var.

“

Pound'un her düşünsel hareketinin Kantolar'da bir karşılığı var, onun için modern epik aslında bir düşünceler tarihi de. Pound bir şiir canavarı. Her elini attığını şiire dönüştürüyor, devamlı şiir düşünüyor ve üretiyor. Şiir pratiğini diğer entelektüel uğraş ya da sanatlardan ayrı düşünmüyor. Bu tür bir iştahla devamlı şiir eylemiş aklıma Türkiye'den Fazıl Hüsni Dağlarca ve İlhan Berk geliyor mesela.

Homeros'la başlattığı Batı kültürü tarih anlatısına paralel olarak Pound, Kanto LII'yle beraber klasik Çin tevarihini de şiirine katıyor, Konfüçyüsçülük'te geçen benzer temaları Rönesans'taki Neoplatonizm terimleriyle buluşturuyor. Amacı farklı tarihyazımlarından tek bir dünya anlatısı kurmak.

Unutmayalım ki Pound alıntılıdığı her tarihsel olayı yorumlayarak şiire katıyor. Pound nezdinde Rönesans, Mediciler'i ve sanat hâmiliklerini merkeze alan bir Rönesans değil, şerefli condottiere ve Rimini şehir devleti kurucusu Malatesta ve ailesinin merkeze alındığı alternatif bir Rönesans tarihi. Mediciler banker çıkışlı olduğu için elbette Pound'da kötü erdemi temsil ediyor.

Diyorsunuz ki, “Kantolar, şiir yazma sürecinin, durmadan okuma ve yazma eylemlerinin sürecinin şiiridir.” Bugün şiir yazan, şair olan bir kişi için de benzeri bir cümle kurulamaz mı? Pound'u “sıradan” şairden ayıran şey ne sizce?

Pound'un her düşünsel hareketinin Kantolar'da bir karşılığı var, onun için modern epik aslında bir düşünceler tarihi de. Pound bir şiir canavarı. Her elini attığını şiire dönüştürüyor, devamlı şiir düşünüyor ve üretiyor. Şiir pratiğini diğer entelektüel uğraş ya da sanatlardan ayrı düşünmüyor. Bu tür bir iştahla devamlı şiir eylemiş aklıma Türkiye'den Fazıl Hüsni Dağlarca ve İlhan Berk geliyor mesela.

'POUND, TÜRKİYE'DEN BİRÇOK ŞAİRİ ETKİLEMİŞ BİRİ'

Kantolar'ın, modern Türkçe şiirle bir ilişkisi var mı sizce? Bu hususu nasıl değerlendirirsiniz?

Pound çağdaş Türkçede farklı siyasi görüşten gelmiş birçok şairi etkilemiş biri. Pound'u Türkçeye

ilk çeviren isim kanımca Bülent Ecevit. Onun dinleri ve dilleri aşan evrensel mesajıyla ilgilendiğini düşünüyorum. Melih Cevdet Anday ve Ülkü Tamer de aynı şekilde etkileniyorlar, ama onlar için Pound'u etüt etmek demek metinlerarasılığı keşfetmek, şiirdeki metinlerarası köprüler hakkında akıl yürütmek demek. Sezai Karakoç, İsmet Özel ve Kâmil Eşfak Berki gibi sağ cenahtaki şairleri etkilediğini söyleyebiliriz. Kendilerini İslamcı gelenekle özdeşleştirenler için genellikle Pound'un tarihi yargılayıcı gür sesi ve modern bir epik yaratma güdüsü ön planda. Kitabın sonsözünde Pound'un Türkiye'deki etkilerinden bahsetmeye çalıştım.

Yirminci yüzyıl sanat akımlarının daha görünür bir yüzyıldır desek yanlış olmayız. Pound'un çalışmalarını, bu bağlamda nereye koymak gerekir?

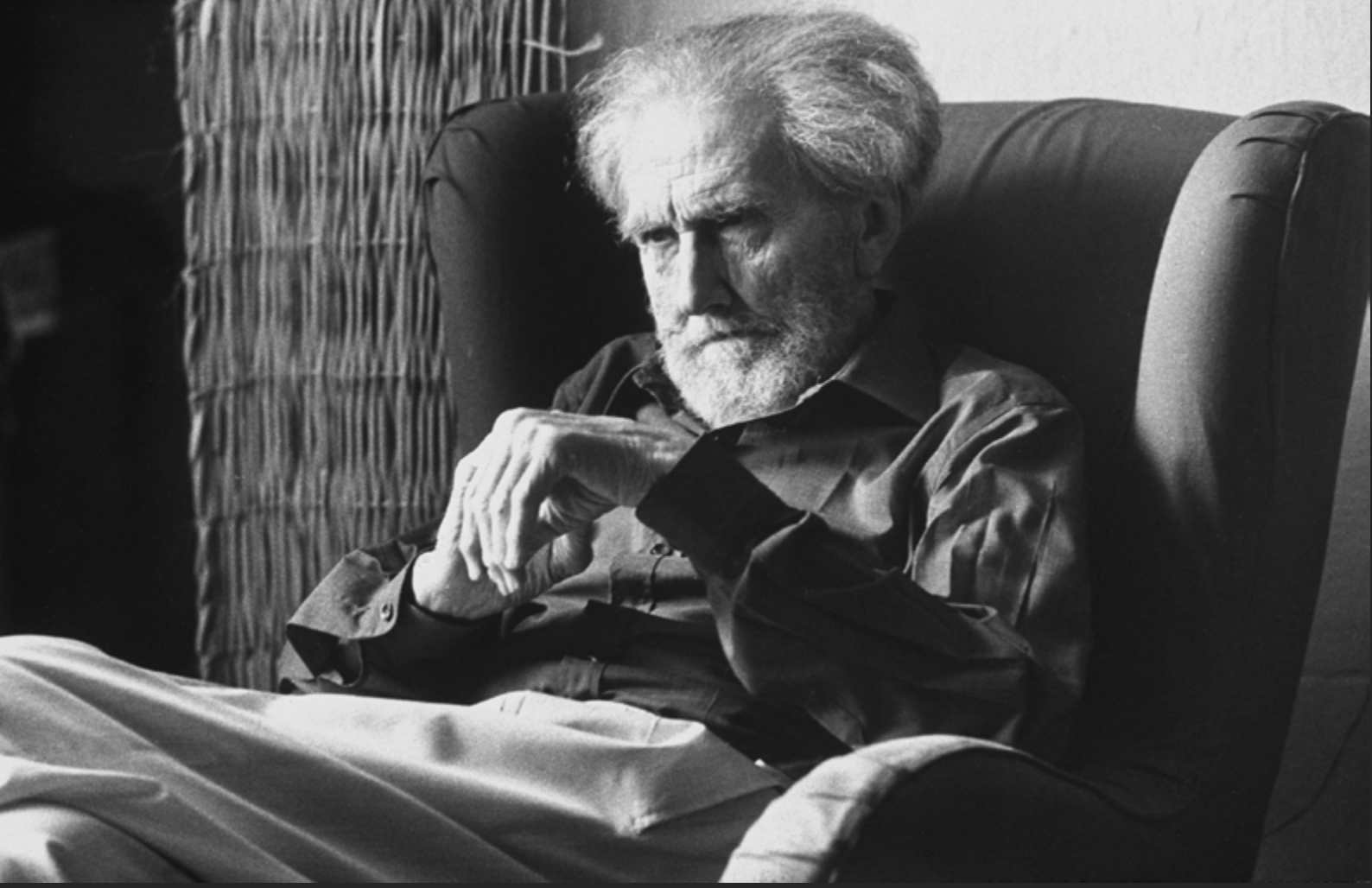
Yirminci yüzyılın ilk yarısı resim ve romanın zaferidir denebilir. Pound ise şiirin intikamını almaya çalışıyor, çünkü bilhassa romanın birçok anlatı tekniğini şiirden apardığını düşünüyor. Pound'un şiirde savunduğu düşüncelerin resim sanatındaki tartışmalarla benzer noktaları var. İmgecilik Manifestosu'nda Art İzlenimcilerin etkisi, Girdapçılık (Vortisizm) döneminde Kübizm ve Fütürizm etkileri rahatlıkla gözlemlenebilir.

Hazırladığınız yeni bir çalışma var mı? Günleriniz nasıl geçiyor?

Boston'da İslam Tarihi ve Düşüncesi dersleri veriyorum. Tarihi araştırmalara geri döndüm. On beşinci yüzyıl Osmanlı âlimleri arasında düzenlenen felsefe ve kelâm tartışmaları hakkında birkaç makale üzerinde çalışıyorum. Pound uzun soluklu bir uğraştı, çeviri hevesimi dindirdi; ama kafamda bazı tilkiler de dönmüyor değil: Mustafa Irgat şiirlerinin İngilizcesi? Ya da Gertrude Stein'dan Tender Buttons?

“

Yirminci yüzyılın ilk yarısı resim ve romanın zaferidir denebilir. Pound ise şiirin intikamını almaya çalışıyor, çünkü bilhassa romanın birçok anlatı tekniğini şiirden apardığını düşünüyor. Pound'un şiirde savunduğu düşüncelerin resim sanatındaki tartışmalarla benzer noktaları var. İmgecilik Manifestosu'nda Art İzlenimcilerin etkisi, Girdapçılık (Vortisizm) döneminde Kübizm ve Fütürizm etkileri rahatlıkla gözlemlenebilir.

Ezra Pound: İmgeci biçem, odak ve spiral öncelikli biçim şairi

“Yeni bir medeniyet” arzusuyla 1920’lerden itibaren İtalya’da yükselişe geçen Mussolini’ye ve faşizme yakınlık duyan Ezra Pound, modern şiire yeni bir boyut kazandırmış şairlerden biridir. Pound, şiirde imgeyi temel birim gören ve bunu savunan, uygulayan, yerleştiren, yayan şiir anlayışıyla gösterir modern şairlerle arasındaki farkı. İmgeyi, bir zaman birimi içerisinde sunulan düşünsel ve duygusal karışım olarak görür. Ona göre çağın şiiri, dramatik, doğrudan, yalın ve coşku seline kapılmadan yazılmalıdır.

Enver Topaloğlu

Ezra Pound'un faşist değilse de militarizm yanlısı görüşlerinin temelini karşılaştırmalı edebiyat öğrenimi gördüğü üniversiteden önce gittiği askeri okulda atılmış olabileceğini kaydetmek gerekir. Bunun daha sonra Mussolini ve faşizme duyduğu hayranlığa ışık tutacak bir arka plan bilgisi olarak önemi olabilir.

Her anlamda Amerikalı ve Anglosakson bir şairdir Ezra Pound. Babasının darphanede çalışıyor olmasıyla soyadının Pound olması arasında bir ilişki olup olmadığına ilişkin kesin bilgi yok. Ancak dedesinin ABD kongre üyesi olduğu kendisinin de Anglosakson, Klasik ve Orta Çağ edebiyatına ilgi duyduğu sanat diploması olarak üniversite eğitimini tamamladığı biliniyor.

İlk şiir kitabı A Lume Spenton'un (Sönmüş Mumlarla) 1908'de gittiği Venedik'te yayımlanır. Bu dönemde hayran olduğu şair W.B. Yeats'la tanışmak için İngiltere'ye gider. Kısa bir süre sonra Yeats'le tanışır ve onun adeta öğrencisi olur.

20. yüzyılda İtalya'da yükselişe geçen Mussolini'ye ve faşizme hayranlık duyan Amerikalı şair Ezra Pound'un siyasal tercihi o zamanlar olduğu gibi bugün de tartışma konusudur. Tartışma, şairle, şiirle faşizm arasında imkânsız olduğu varsayılan bağ kurulmasıyla ilgilidir. Bir başka deyişle eşyanın tabiatına aykırı biçimde ortaya çıkmış, ancak tekrarlanması pek de mümkün olmayan ilişkinin çözümlenmesine yönelik bir tartışmadır söz konusu olan. Çünkü modern şiirde faşist şairler olabilir belki, vardır da; ama faşist şiir yoktur. Yazılsa da yaşama şansı yoktur. Olmamıştır.

Ezra Pound'un faşist değilse de militarizm yanlısı görüşlerinin temelini karşılaştırmalı edebiyat öğrenimi gördüğü üniversiteden önce gittiği askeri okulda atılmış olabileceğini kaydetmek gerekir. Bunun daha sonra Mussolini ve faşizme duyduğu hayranlığa ışık tutacak bir arka plan bilgisi olarak önemi olabilir. Ezra Pound'un fa-

şizme hayranlığının aslında “yeni bir medeniyet” arzusu olarak ortaya çıktığını ifade etmek çok da yanlış sayılmaz.

“Yeni bir medeniyet” arzusuyla 1920’lerden itibaren İtalya’da yükselişe geçen Mussolini’ye ve faşizme yakınlık duyan Ezra Pound, modern şiire yeni bir boyut kazandırmış şairlerden biridir. Pound, şiirde imgeyi temel birim gören ve bunu savunan, uygulayan, yerleştiren, yayan şiir anlayışıyla gösterir modern şairlerle arasındaki farkı. İmgeyi, bir zaman birimi içerisinde sunulan düşünsel ve duygusal karışım olarak görür. Ona göre çağın şiiri, dramatik, doğrudan, yalın ve coşku seline kapılmadan yazılmalıdır. Ezra Pound’un imgeci şiir anlayışının, akan bir nehir değil, derin ve durgun bir göl olarak da betimlenebileceğini düşünüyoruz.

Ezra Pound’un başyapıtı olarak Kantolar gösterilir. Şairin Kantolar’ı 1906’da yazmaya başladığı belirtilir. Pound bir ara vortisizmin etkisine girer. Vortisizm, 20. yüzyılda gelişen sanayileşmeyle birlikte mekanikleşen toplumsal yapı ve ilişkilerle ortaya çıkan değerlerin etkisinde gelişen bir ekoldür. Başta resim olmak üzere daha çok plastik sanatlar alanında uygulanmıştır. Kübizme çok statik olduğu için karşı olmuştur. Resimde, bakını resmin içine çekecek güçlü bir odak noktası ve spiral bir güç olmasını savunan anlayışa dayanır.

Yapıtta oluşturulan “odak noktası” ve “spiral güç” kavramlarının Ezra Pound’un düşüncesinde önemli bir yer tuttuğunu bunun şiirlerine de yansımış olduğunu söyleyebiliriz. Pound, aşırılığı insanlığa karşı suça ortak olmaya vardırıran

“

Yapıtta oluşturulan “odak noktası” ve “spiral güç” kavramlarının Ezra Pound’un düşüncesinde önemli bir yer tuttuğunu bunun şiirlerine de yansımış olduğunu söyleyebiliriz. Pound, aşırılığı insanlığa karşı suça ortak olmaya vardırıran bir 20. yüzyıl bireyi ya da bu çağda insanlığın başına bela olmuş faşizm yandaşı bir şahsiyettir.

“

Modern Türkçe şiirde çeviriler yoluyla Ezra Pound'un yeri ve varlığı altmışlı yıllardan itibaren oluşmaya başlar. Şairin şiirlerinin İkinci Dünya Savaşı'nın ertesi yıllarında Türkçeye aktarılmasında önyak olan isimlerin büyük çoğunluğu şairler ve siyasal olarak da solcu olarak bilinen isimlerdir.

bir 20. yüzyıl bireyi ya da bu çağda insanlığın başına bela olmuş faşizm yandaşı bir şahsiyettir. Ama hem hukuki, hem vicdani olarak bu suçundan dolayı mahkûm edildiğini ve bedelini de ağır ödediğini belirtelim.

Sözü, Pound'un faşist oluşuna hayıflanmakla birlikte şairliğinin büyüklüğünü takdir eden ve şiirlerinin önemine dikkat çeken Can Yücel'e bırakıyoruz:

“Kendisi Amerikalı, ama daha ziyade tarihe, şiir tarihine sahip çıkan soylu bir Avrupalı. Bu Pound'un Çin geleneği içinden umulmadık parodiler yaratmasına da engel değildir elbet. 'İmgeci' diye adlandırılan bir okulun elebaşılığını etmiştir, yine de Eliot düzeyinde bir büyük şairin arkadaşı, yürekten destekleyicisidir. Pound'un II. Dünya Harbi'nde Roma Radyosu'ndan faşizm adına yaptığı sözcülük, bu büyük şairin gözümüzden silinmesine yol açmış olsa bile, unutmamalıyım ki, Pound'u bu nanaye sürükleyen şey burjuvaziye ve kapitalizme, tefeci Yahudiliğe duyduğu öfkedir. Bunun da kefareti uzun süre bir Amerikan akıl hastanesinde yatarak çekmiştir. Bir kafes içinde... 'Cantos' adlı uzun şiir çıkışı, sanırım, azgın Amerikalıların ya da faşistlerin değil, dünyada sömürüye karşı çıkanların başüstü tutacağı kitaplardan biridir.”

Modern Türkçe şiirde çeviriler yoluyla Ezra Pound'un yeri ve varlığı altmışlı yıllardan itibaren oluşmaya başlar. Şairin şiirlerinin İkinci Dünya Savaşı'nın ertesi yıllarında Türkçeye aktarılmasında önyak olan isimlerin büyük çoğunluğu şairler ve siyasal olarak da solcu olarak bilinen isimlerdir.

Pound'un Türkçeye çevrilen şiirlerinin altında imzası olan şairlerin arasında şu isimler özellikle dikkat çeker:

Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Bülent Ecevit, Can Yücel, Bilge Karasu, Hilmi Yavuz, Ülkü Tamer, Cevat Çapan... Ezra Pound'un şiirlerinin Türkçe çevirmenlerinin arasında dikkat çeken isimleri saymışken yapıtlarından tadımlık örnekler de sunmadan geçmeyelim. Melih Cevdet Anday'ın çevirdiği "Çayhane" başlıklı şiiri okuyalım:

Çayhanedeki kız
Eskisi gibi güzel değil.
Ağustos yıpratmış onu.
Merdivenlerden öyle ürkek çıkmıyor artık;
Evet, o da orta yaşa gelecek,
Ve bizlere serpiştirdiği gençlik ışığı
Çöreklerimizi getirirken
Artık serpilmeyecek.
O da orta yaşa gelecek.

Ezra Pound'un şiirlerini Türkçeye çevirenler arasında İlhan Berk'in de bulunması hiç şaşırtıcı değildir. Yurdanur Salman'la birlikte çevirdikleri "Kanto L" (Ellinci Kanto) uzun bir şiir. Şiirin ilk iki betiğini alıntılıyoruz:

'Devrim' dedi Bay Adams 'oluşturdu'
kafalarında insanların
Lexington'dan on beş yıl önce',
Peter Leopold'un zamanıydı bu
Kont Orso cenapları ve soyunun
soyundan gelen oğlu ve elbette yöneticisi
sivil ve suçluluk adaletinin adı geçen yerde

Medici'ler tahta çıkıtığında borç 5 milyon
indiklerinde on dört milyon
ve faizi en iyi geliri yiyip bitirdi

Bülent Ecevit'in daha çok Togore'den yaptığı şiir çevirileri bilinir. Ancak T.S Eliot'tan yaptığı ve "Kurtlu Kokteyl" oyunu gibi Ezra Pound'dan da şiir çevirileri yaptığını belirtelim. O çevirilerden biri de "Bir Kız" başlıklı şiidir. Şiirin ikinci betiğini paylaşalım:

Ağaçlarsın
Yosunsun sen,
Menekşelersin üstünde yel esen,
Bir çocuksun şu kadar,
Ama saçma gelir âleme bunlar.

Aşağıdaki de Can Yücel'in çevirdiği "Bahçe" başlıklı şiirin ikinci betiği:

Geçmiş ondan üremek de, üretmek de.
Güzel ama, ağır bir kokuya benziyor can sıkıntısı.
Biri gelsin yanına konuşsun istiyor han'fendi.
Hani korkmuyor da değil, belli,
ben işleyeceğim diye bu densizliği...

Ezra Pound'un şiirlerinin Türkçeye çevrilmesinde emeği geçen isimlerden biri de Bilge Karasu'dur. Karasu'nun Pound'dan yaptığı "Irmak Boyu Tüccarın Karısı: Bir Mektup" başlıklı şiirden bölümler okuyalım:

Alnımın üzerinde saçım dümdüz kesilirdi daha;
Oynardım sokak kapısının önünde, çiçek dererdim.
Bambu sırıklarına binmiş gelirdin, atlılar gibi,
Dört dönerdin yöremde, mürdüm erikleriyle oynardın.
Chokan köyünde yaşayıp gidiyorduk işte:
İki küçük çocuktuk, sevgiden gayrısını bilmeyen.

Ön dördünde vardım sana, efendim benim.
Gülemezdim karşında, sıkıldım çünkü.
Başımı eğer, duvara çevirirdim yüzümü.
Kırk kere de çağırsan, gözüm yerden kalkmazdı.

On beşimde yüzümü çatmadım artık
Ayağının bastığı toprak olayım istedim,
Dünyalar durdukça durdukları yerde...
Daha yukarılarda mı olacaktı gözüm?

Hilmi Yavuz'un çevirileriyle Ezra Pound'un şiirlerinin Türkçede tanınıp bilinmesinde, okunmasında önemli rol oynamış isimlerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Şairin başka birçok şiirinin olduğu gibi "Alba" başlıklı şiirin de çevirmeni Hilmi Yavuz'dur:

Vadideki zambağın solgun ve ıslak
yaprakları kadar soğuk
Yanıma uzandı, şafakta

Pound'un şiirlerinden Türkçeye aktarılanlar arasında Ülkü Tamer çevirileri ayrı yer tutar. "Göl Adası" da o çevirilerden biridir. Şiirin ilk betiğini paylaşıyoruz:

Ey Tanrım, ey Venüs, ey Mercury, hırsızların koruyucusu
Son günlerimde, n'olursun, bir küçük tütüncü dükkânı ver bana,
Küçük, parlak kutularım olsun
tertemiz raflara dizilmiş
Yumuşak, kokulu tütünlerim de
Pırıl pırıl Virginia tütünü de
serilmiş altına parlak, cam tezgâhımın
Bir terazi ver bana, çok yağlı olmasın,
Orospular da damlasın ara sıra
İki çift lâf etmeye, saçlarını düzeltmeye ya da.

Çevirileriyle dünyanın dört bir köşesinden sayısız şairi ve şiiri Türkçeye kazandıran Cevat Çapan'ın Ezra Pound'un şiirlerinden çeviri yapmamış olması düşünülebilir mi? Pound'un Türkçeye çevrilen şiirlerinden sunduğumuz örneklerin sonuncusu Cevat Çapan'a ait. Modern Türkçe şiirdeki Ezra Pound'un yerini ve varlığını gösteren listemizi Çapan'ın çevirisiyle okuduğumuz "Doria" başlıklı şiirle tamamlıyoruz:

Karanlık savruların ölümsüz anlarınca
benim ol,
Sevinci gibi çiçeklerin
geçici değil.
Beni güneşsiz yarların,
kül rengi suların
Korkunç yalnızlığında sev.
Bizden söz etsin tanrılar
Gelecek günlerde,
Gölgeli çiçekleri Orkus'un
Ansınlar seni.

Çağının kurdu olmuş bir şair olarak tanımlayabiliriz Ezra Pound'u. Ancak "kurtluğun" onda daha çok, dünyaya karşı verdiği siyasal tepkiyi oluşturan duygu ve düşüncede yaşadığı karmaşaya işaret ettiğini düşünüyoruz.

Bir soruyla bitirelim: İki ayrı Ezra Pound'dan söz edilebilir mi? Modern şiirin öncüsü ve çığır açıcı ismi, şiirleri hâlâ yeniliğini ve önemini koruyan şair Ezra Pound'la antisemitist ve faşizmden yana yaptığı siyasal tercihi nedeniyle insanlığa karşı işlenen suça ortak olan şahsiyetler mezarlığında kanlı kuru bir kara çalı olarak yatan Ezra Pound aynı kişi midir?

Ezra Pound, siyasi açıdan savunulacak hiçbir tarafı olmamasına karşın görülen o ki imgeci biçem, odak ve spiral öncelikli biçim şairi olarak 20. yüzyılın modern şiirinde olduğu gibi modern Türkçe şiirde de önemli; yeri ve varlığı olan bir isim...

Kantolar: Tarihin şiiirli belgesi

Bu yazı Kantolar'ı okurken nasıl anlayabilirim sorusundan yola çıkarak oluştu. Öncelikle metni okumaya başlamadan, kitabın çevirmeni Efe Murad'ın doyurucu sonsöz yazısının okunmasını önerebilirim, o yazıdan sonra merakınız arttıysa da metinde sıkça alıntılıdığım, Alec Marsh'ın, Şahika Tokel çevirisi ile basılan, "Ezra Pound" adlı biyografisini okuyabilirsiniz. Her şey anlamak için ve sanırım şimdi Kantolar'ı gerçekten okumaya başlayabilirim.

Emek Erez

“

“Kantolar” üzerine yaptığım okumalar aklıma Ulus Baker’in modern toplumu bir montaja benzetmesini getirdi. Mühendislik edasıyla toplumsal olanın biçimlenme çabasını hatırlatıyordu Baker bu benzetme ile bunun gibi, “Kantolar”da Pound, tarihi parçaları bir araya getirip, onları bir mühendis edasıyla montajlama çabasına girişiyor.

Ezra Pound modernist edebiyatın en etkili şairlerinden sadece metinleriyle de değil yaşamdaki durumuyla da epey sansasyonel bir isim. Onunla ilgili yaptığınız taramalarda karşınıza ilk çıkan, faşizm anlayışı, antisemitizmi, kültür fetişisti olması veya “akıl hastası” olması. Pound hepsini bünyesinde barındıran bir isim ve bu eserlerine de yansımış. Son günlerde gündemimize Efe Murad çevirisi ile basılan ünlü metni “Kantolar” ile girdi. “Kantolar” öyle kolaylıkla okunup anlaşılacak bir metin olmadığı gibi müthiş bir çeviri emeği demek, bu nedenle öncelikle çevirmeni Efe Murad’ın hakkını teslim etmek gerek. Çünkü bu metin Pound’un düşüncesini, yapmaya çalıştığını, durduğu yeri anlamak açısından oldukça önemli bunun yanı sıra modernist bakışı bu metin üzerinden değerlendirmek, mutlak gerçekçiliği, evrensel bakışı, belgelere dayalı tarih fikrini sorgulamak bile mümkün. “Kantolar” üzerine yaptığım okumalar aklıma Ulus Baker’in modern toplumu bir montaja benzetmesini getirdi. Mühendislik edasıyla toplumsal olanın biçimlenme çabasını hatırlatıyordu Baker bu benzetme ile bunun gibi, “Kantolar”da Pound, tarihi parçaları bir araya getirip, onları bir mühendis edasıyla montajlama çabasına girişiyor. Pound’un bu çabası öz-cülük olarak adlandırılabilir bir yere de varıyor. Farklı dönemlerden de olsa tarihin parçalarını bir araya getirmeye çalışırken, başka diller, kültürler biçimli bir şekilde, belgelere dayalı bir tarih metni gibi şiirsel biçim ile örülüyor. Çünkü “Kantolar” özelinde konuşursak, onun şiiri doğrudan tarihsel ve mitolojik metinlerden alıntılacağı parçalardan oluşuyor. Şair böylece, tikel parçalardan yola çıkıp bir bütüne varma çabasına girişiyor.

ELIOT’A SELAM

Alec Marsh’ın “Ezra Pound” (2013) adlı kitabın-

da aktardığına göre, Pound'u uzun şiir yazma konusunda teşvik eden olaylardan biri T. S. Eliot'ın "Waste Land" (Çorak Ülke) adlı şiiri için verdiği editoryal çaba idi. Eliot'ın kendisini ziyarete geldiği 1922'de "Çorak Ülke"yi birlikte elden geçiriyorlar. Pound bunu şöyle ifade ediyor: "Ve valizinde lanet güzel bir şiir var (19 sayfa) burada çaresine baktık" (syf. 86) Marsh, bu ziyaretin ve "Çorak Ülke"nin düzenlenip, biçimlenip son hâline getirilmesinin Pound'un uzun şiir yazma fikri için bir "ebe" rolü olduğunu düşünüyor. Bu Pound'un "Kantolar"ının da doğumu oluyor bir bakıma. Böylece Pound, kendi şiirinde neleri yapıp yapamayacağını farkına varıyor. Marsh bu nedenle Kanto VIII'in başını "Kantolar"ın esas başlangıcı olarak okumayı öneriyor ve bunun Eliot'a verilmiş bir selam olduğunu düşünüyor. Çünkü ona göre; "Pound onu yazdıktan sonra (Kanto VIII) diğerlerini gözden geçirmiştir" (syf.89). Yazarın Eliot'a selam olarak nitelendiği dizeler şöyle:

"Rafa kaldırdığın (payanda yaptığın) şu parçalar.
"Kaltak!" "Orospu!" Hakikat ve Kalliope
Küfrederek birbirlerine sous les lauries" (Kantolar, syf. 34)

Marsh'ın yorumuna göre: "Bu kanto ustalıkla (yanlış alıntıladığı) Waste Land'e (Çorak Ülke'ye) verdiği yanıtla başlamaktadır. Eliot'ın 'Bu parçalarla yıkıntılarımı payandaladım' dizesi 'Bu parçaları rafa kaldırın' olmuştur. Bu eksik cümle, bizi mahvolmaktan koruyan parçaların çoğunlukla kitaplarda ve müzelerde olduğunu doğrular; yani arada kültür kurumları vardır ve hiç kuşkusuz kültürel yozlaşmanın bir göstergesidir bu" (age. 90). Marsh'ın yorumu Pound'un kültür kavrayışı-

“

“Kantolar” için söylenebilecek bir şey de farklı yöntemlerin bir arada kullanılması. Bu metni okumaya başlamadan bu yöntemler üzerine düşünmek de faydalı olabilir. Birinci olarak Epik yöntem, Pound’a göre epik; “ ‘tarih içeren şiiirdir’, ‘ikincisi Kantolar; kavmin hikâyesidir’. Peki epik ne değildir: Kişisel deneyimin kaydı. Epik sübjektif değildir”.

la paralel görünüyor. Pound, “eski” uygarlıkların, onların kültürel kavrayışlarının insan için önemli olduğunu düşünüyor, geçmişi anlamadan bir şimdiyi tahayyül edemiyor. Belki de yaşamın içinde olması gereken kültürün kitaplarda ve müzelerde terk edilmiş olduğunu düşünüyor ve geçmişini bilmeyen toplulukların yozlaşacağını düşünüyor. Onun bir çabası da bu nedenle ilk uygarlıklarla onların kültürüyle ilişkilendirme çabası bu onu “ilkçi” olmaktan kurtarmasa da yapmaya çalıştığının bir şekilde geçmişi tozlu raflarda bırakmamak olduğu söylenebilir. İnsanları farklı dilleri ve kültürleriyle bir arada tutmak, “Kantolar” da farklı tarih parçalarının bir arada sunulması da zaten bununla ilgili.

KANTOLAR’DA KULLANILAN METODLAR

“Kantolar” için söylenebilecek bir şey de farklı yöntemlerin bir arada kullanılması. Bu metni okumaya başlamadan bu yöntemler üzerine düşünmek de faydalı olabilir. Birinci olarak Epik yöntem, Pound’a göre epik; “ ‘tarih içeren şiiirdir’, ‘ikincisi Kantolar; kavmin hikâyesidir’. Peki epik ne değildir: Kişisel deneyimin kaydı. Epik sübjektif değildir” (age. 96). Yani doğrudan tarihten beslenen bir anlayış hâkimdir, yorumsuz direkt olarak belgeye dayalı. Çünkü Pond’a göre, “zaman mitolojik bir biçimde düzenlenmişti; tarihsel olayların mit paradigmalarını tekrar tekrar ifade etmesi açısından tarih tekerrür etmektedir. Zaman ve yer açısından birbirinden uzakta olan olaylar kafiye oluşturabilir” (age. 96). O da bu anlayışla kantolarda farklı zamanlarda yaşanmış olayları kafiyeli bir şekilde bir arada sunmaya çalışıyor. Metinde, direkt tarihten, mitolojiden alıntılarla kafiyeli bir şekilde dizilen olaylar, söylemeye de uygun hâle getirilerek şiire işleniyor çünkü zaten Kanto tanımını itibariyle de şar-

kı gibi okunabilecek bir şiir biçimi ve bu nedenle söylemeye uygun olması önemli.

Ezra Pound'un kullandığı bir diğer yöntem ideogramik metot. Fennollosa'ya, göre ideogramlar doğal dili temsil ediyordu. Bu nedenle Pound Çinceye özel bir önem atfediyor. "Çin ideogramını deneyimlemek imajistik, görsel bir deneyim yaşamaktır; sanki tüm tarihi anlamın pekiştirilen değerler olarak birikimiyle zihne bir anda geliverir, fonetik dil böyle bir şey elde etmeyi pek ummaz" (age. 64). Bu durum "Kantolar"ın tarihi bağlaşıksız cümle kurma metoduna olanak tanımıştır ve Pound'un nesrinde bile, konudan konuya atlama alışkanlığı ideogramlar yaratma olarak maruz görülebilir" (age. 65). Ayrıca ideogram kullanımı geçmişle kozmik ilişkiyi canlı tutan, onunla bağ kurduran bir yana da sahip çünkü Pound'un düşüncesi açısından bakıldığında doğal, bozulmamış bir dilin ürünü gibi görülüyor bir anlamda yine onun tarihe bakışıyla ilişkilenebilir. O Konfüçyüs metinlerini tercüme edip, "Kantolar"a dâhil etmek için epey çaba veriyor. Çünkü Çince karakterleri "kutsal", "zamansız hakikatlerin görsel işaretleri" olarak görürken elbette burada, "batılı dilin kutsal kökenlerine ulaşmayı amaçlıyor" (age. 66). Açıkçası Pound'un her uğraşının bir şekilde kökene ulaşma kaygısıyla yapıldığını görüyoruz, her konuda "saf", "doğal" ve "bozulmamış" olanı bulma arzusu. Ayrıca Pound kullandığı ideogramların bir işlevini de şöyle ifade ediyor: "Yunanca ideogramlar v.s. geçmişle bugün arasında 'rezonans' elde etmek için 'nereden ya da ne zamandan berinin süresine işaret edecek" (age. 97). Bu şöyle yorumlanabilir geçmişten bugüne kadar tarih içinde gerçekleşmiş olaylar arasındaki etkileşim kurmak, geçmişten bugüne yaşananı bağlantılı bir şekilde nicel hâle getir-

“

Pound'un her uğraşının bir şekilde kökene ulaşma kaygısıyla yapıldığını görüyoruz, her konuda "saf", "doğal" ve "bozulmamış" olanı bulma arzusu. Ayrıca Pound kullandığı ideogramların bir işlevini de şöyle ifade ediyor: "Yunanca ideogramlar v.s. geçmişle bugün arasında 'rezonans' elde etmek için 'nereden ya da ne zamandan berinin süresine işaret edecek".

mek. Ki “Kantolar”ın XCVII-XCVIII. bölümlerinde de bunun yansımasını görüyoruz (s.682-705).

Pound’un kullandığı bir diğer yöntem ise anekdot yöntemi. “Şair ‘kulak misafiri olunan’ konuşmaları ya da hikâyeleri aktarır, yani kendisine anlatılan anekdotları” (age. 97). Bu metot Pound’un genel anlayışıyla biraz çelişkili görünüyor, kesin gerçeklere ve evrensele ulaşma kaygısında olduğu düşünülürse ve anekdotların konuşmalara dayanması, insanın her zaman unutulabilme potansiyelinin olması düşünülürse... Çünkü anekdot “tam olarak yayımlanmamış anlamına gelir ve dolayısıyla olayların gerçekte nasıl olduklarına, resmi tarihlere girmeyen gizli tarihlerine ışık tuttuğu da söylenebilir” (age. 98). Bu da tarihsel doğruluk arayışında olan bir anlayışla çok bağdaşmıyor. Pound’un bir diğer yöntemi ise “Sözel dışavurum” hem yazılı hem de konuşulan dili kapsıyor. “Çoğu zaman konuşmacının ifade tarzını koruyan anekdotlar “Ve bana der ki, bana der...” fikir verici sözsel dışavurumlardır, sadece konuyu değil, aynı zamanda kişinin konuşma biçimini de korur. Buna örnek olarak Kanto VIII’de geçen şu dizeler gösterilebilir:

“Bir düşman gücünün arasından geçip gelir, bir kapıyı geçer
Ve bir sonraki kapıyı açmadan diğer kapıyı kapadılar ver der ki:

“Şimdi ben elinizdeyim,

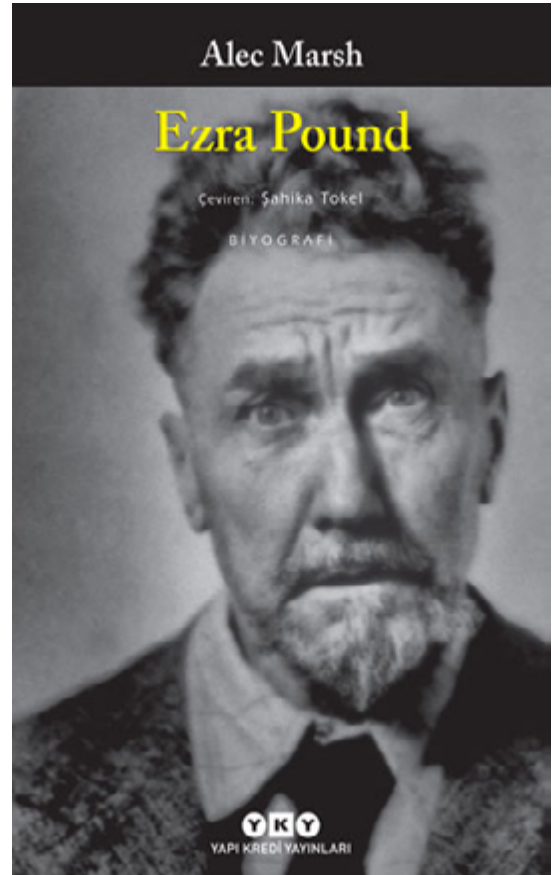
Kümeşe kısıtılmış tavuk gibi.”

Ve nöbetçilerin reisi der ki: “Evet Messire Sigismundo,
Ama biz bu kasabayı kendimize istiyoruz” (Kantolar, s. 37).

ŞİİRLE GEÇMİŞİ BELGELEMEK

Tüm bunlar üzerine düşündüğümde kafamda şöyle bir soru oluşuyor Pound tarihi şiirledi mi? Bu sorunun cevabını tam bulmasam da bana kalırsa Pound “Kantolar” da tarihi şiirsel bir üslupla belgeledi. Bu çok büyük bir çaba demek ayrıca, uzun seyahatler, farklı dillerde metinler, başka kültürlerden örneğin, Konfüçyüs gibi isimler, döneminin resim anlayışı, mimari gibi farklı kaynaklardan beslenmek... Bunun yanı sıra modern edebiyatın tam kalbinden sesleniyor şair, Yeats, James Joyce, T. S. Eliot, Ernest Hemingway gibi pek çok yazarı etkilemekle kalmayıp bizzat destekliyor. Bu açıdan düşünüldüğünde bugün modern edebiyat diye bir dönemden bahsediliyorsa Pound’un payı inkâr edilemez bir gerçek. Ama tüm bu gerçekler onun antisemitizmini ve faşizan tavrını aklamıyor. Dönemi içerisinde anlama çabasına girseniz bile.

Bu yazı Kantolar’ı okurken nasıl anlayabilirim sorusundan yola çıkarak oluştu. Öncelikle metni okumaya başlamadan, kitabın çevirmeni Efe Murad’ın doyurucu sonsöz yazısının okunmasını önerebilirim, o yazıdan sonra merakınız arttıysa da metinde sıkça alıntıladığım, Alec Marsh’ın, Şahika Tokel çevirisi ile basılan, “Ezra Pound” adlı biyografisini okuyabilirsiniz. Her şey anlamak için ve sanırım şimdi Kantolar’ı gerçekten okumaya başlayabilirim.

Ezra Pound, Alec Marsh, çeviri: Şahika Tokel, 228 syf., YKY, 2015.

ETKİNLİK

UĞUR YÜCEL - AZINLIKTA KALDIK

26 Şubat 2020
Saat: 20:30
Bostancı Gösteri
Merkezi,
İstanbul

NEW MODEL ARMY

28 Şubat 2020
Saat: 20:00
SoldOut Performance
Hall
İzmir

TARLA KUŞUYDU JULIET

08 Mart 2020
Saat: 20:00
Düzce Kültür
Merkezi,
Düzce

MALUMA

04 Nisan 2020
Saat: 20:00
Ülker Spor ve Etkinlik
Salonu,
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

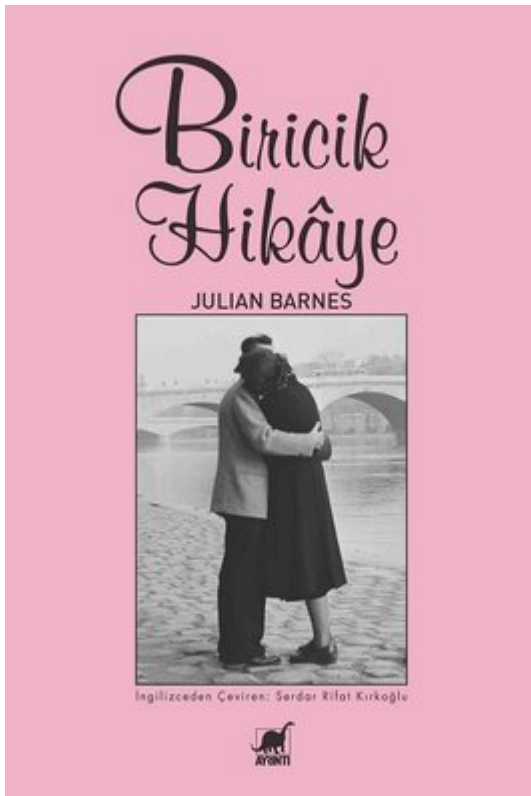

Զաւէն Դիպերտեան
Լկրտածը

Ligirdadzi

Yazar: **Zaven Biberyan**
Yayınevi: **Aras Yayıncılık**
Sayfa Sayısı : **256**

Biricik Hikaye

Yazar: **Julian Barnes**
Çevirmen: **Serdar Rifat Kırkoğlu**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Sayfa Sayısı: **240**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Uzağa Yürüdüm Yakını Buldum

Seyit Göktepe

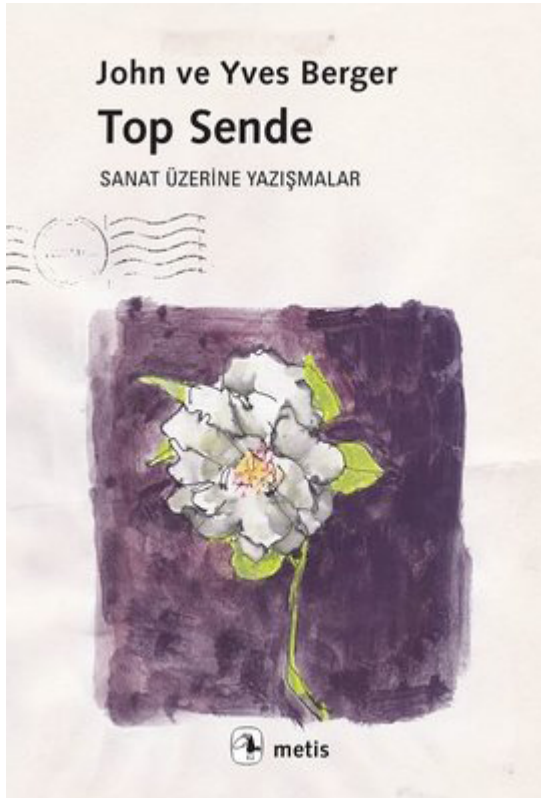
Oykü

Uzağa Yürüdüm Yakını Buldum

Yazar: Seyit Göktepe

Yayınevi: Yitik Ülke Yayınları

Sayfa Sayısı : 128

Top Sende-Sanat Üzerine Yazışmalar

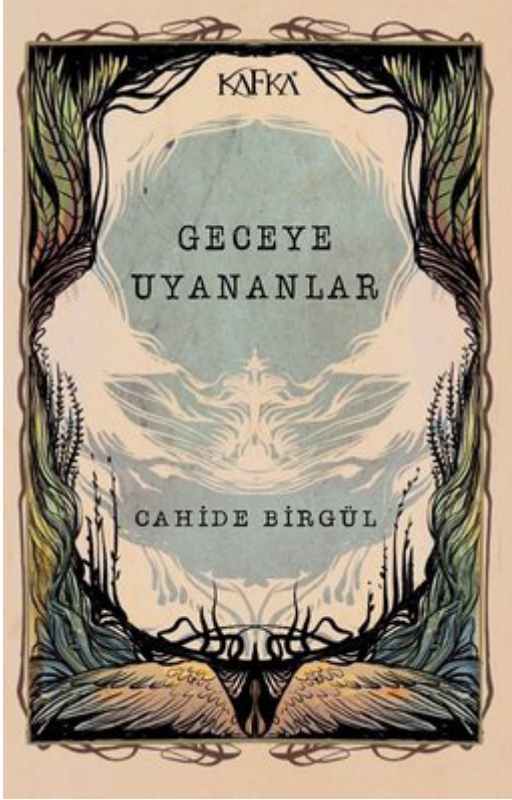
Yazar: John ve Yves Berger

Çevirmen: Oğuz Tecimen

Yayınevi: Metis Yayıncılık

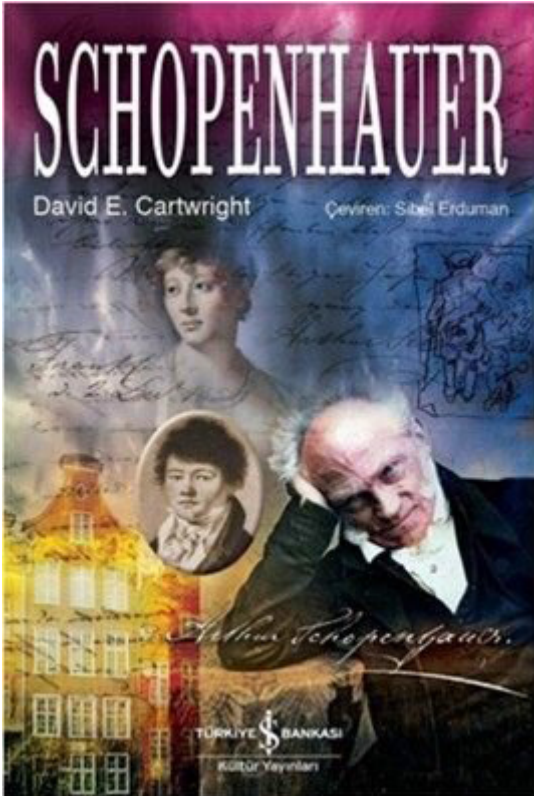
Sayfa Sayısı: 104

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Geceye Uyananlar

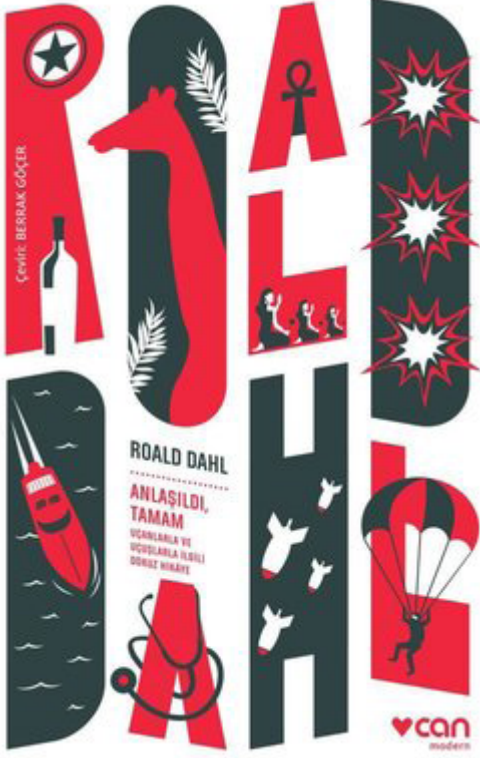
Yazar: **Cahide Birgöl**
Yayınevi: **Kafka Kitap**
Sayfa Sayısı : **336**

Schopenhauer

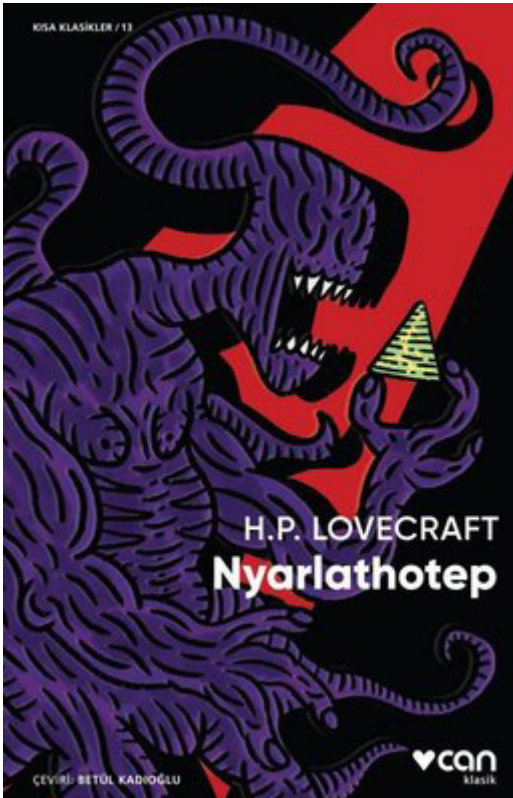
Yazar: **David E. Cartwright**
Çevirmen: **Sibel Erduman**
Yayınevi: : **İş Bankası Kültür Yayınları**
Sayfa Sayısı: **598**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Anlaşıldı Tamam

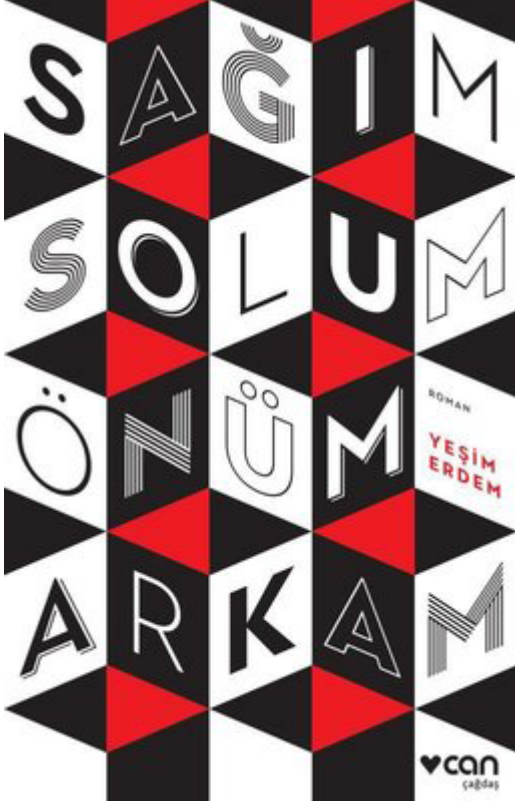
Yazar: Roald Dahl
Çevirmen: Berrak Göçer
Yayınevi: Can Yayınları
Sayfa Sayısı : 168

Nyarlathotep

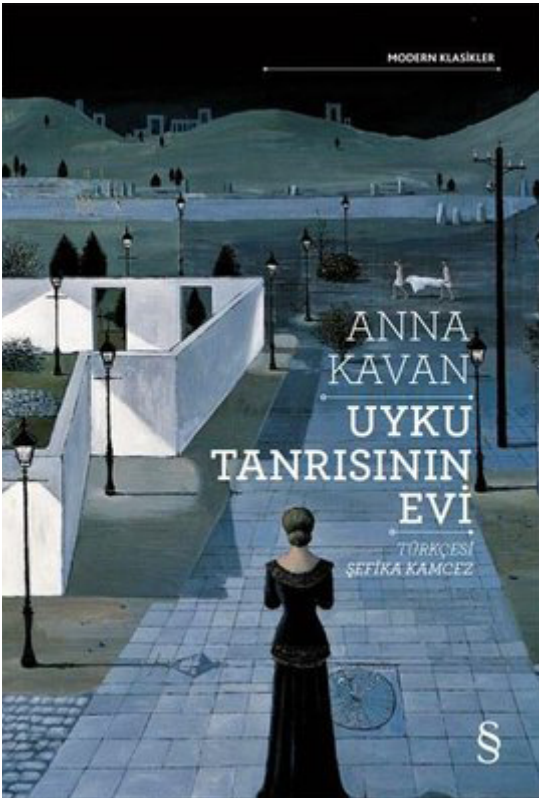
Yazar: Howard Phillips Lovecraft
Çevirmen: Betül Kadioğlu
Yayınevi: Can Yayınları
Sayfa Sayısı: 56

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Sağım Solum Önüm Arkam

Yazar: Yeşim Erdem
Yayınevi: Can Yayınları
Sayfa Sayısı : 512

Uyku Tanrısının Evi

Yazar: Anna Kavan
Çevirmen: Şefika Kamcez
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 145

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

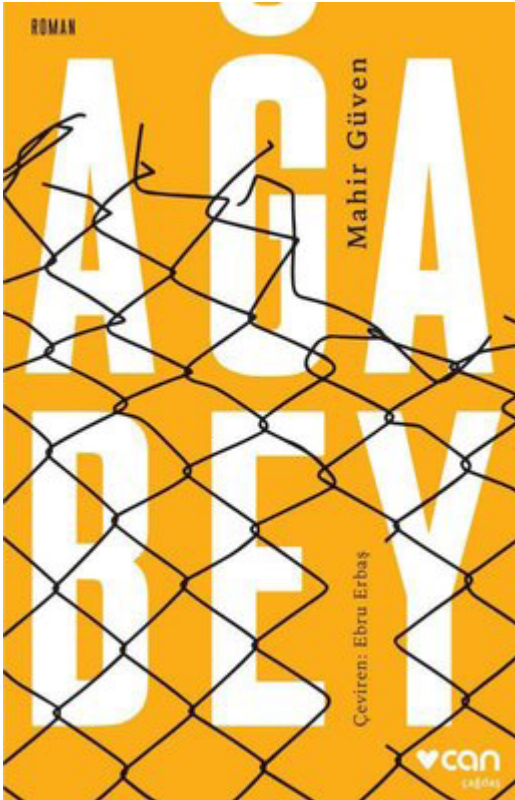
Tüm Kapıları Kilitle

Yazar: **Riley Sager**

Çevirmen: **Esat Ören**

Yayınevi: **İthaki Yayınları**

Sayfa Sayısı : **384**

Ağabey

Hazırlayan: **Mahir Güven**

Çevirmen: **Ebru Erbaş**

Yayınevi: **Can Yayınları**

Sayfa Sayısı: **256**

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT****1. Şeker Portakalı**

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

2. 1984

George Orwell, Can Yayınları

3. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

4. Suç ve Ceza

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

5. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

6. Yabancı

Albert Camus, Can Yayınları

7. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki Yayınları

8. Aşkımız Eski Bir Roman

Ahmet Ümit, Yapı Kredi Yayınları

9. Cesur Yeni Dünya

Aldous Huxley, İthaki Yayınları

10. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

11. İçimizdeki Şeytan

Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

12. Dünyanın Uyanışı

Şengül Boybaş, Kûsurat Yayınları

13. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

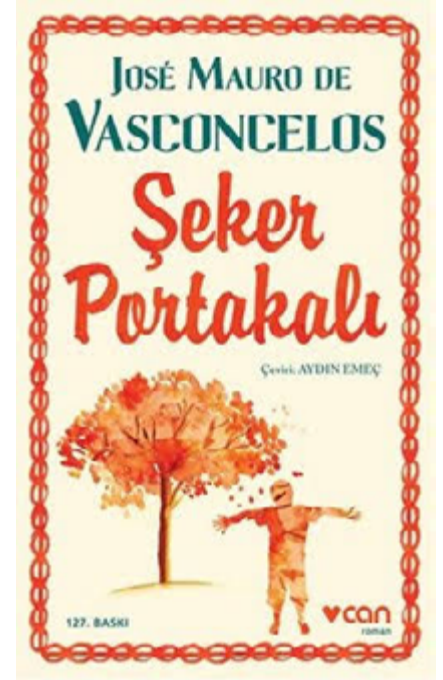
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

14. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

15. İnsan Neyle Yaşar

Lev N. Tolstoy, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT DIŐI****1. Kara Kutu**

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

**2. Bir Ömür Nasıl Yaşanır?
Hayatta Doğru Seçimler İçin Öneriler**

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

3. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

4. Bağlanma Günlüğü

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

5. Tüfek, Mikrop ve Çelik

Jared Diamond, Pegasus Yayınları

6. Türk Dikkati

Fatih M. Şeker, Dergah Yayınları

7. Gerçek Tıp-Yitik Şifanın İzinde

Aidin Salih, Yitik Şifa

8. Dervişin Teselli Koleksiyonu**Doğu'dan Batı'dan 99 Teselli**

Mecit Ömür Öztürk, Hayy Kitap

9.İnsanın Anlam Arayışı

Viktor Emil Frankl, Okyanus Yayınları

10. İçimdeki Müzik

Sharon M. Draper, Timaş Genç

11. Bırak ve Rahatla

Adem Güneş, Timaş Yayınları

12. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

13. İrade Terbiyesi

Jules Payot, Ediz Yayınevi

14. İyi Hissetmek

David Burns, Psikonet Yayınları

15.Hayata Dön

Gülseren Budayıcıoğlu, Remzi Kitabevi

